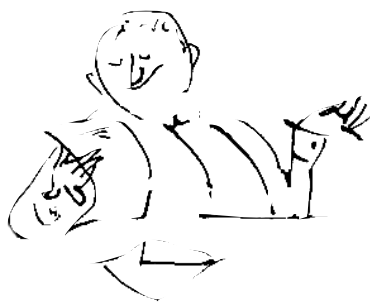

obálka

Ahoj, milí naši pravidelní, menej pravidelní aj tí úplne náhodní čitatelia!

Možno tento úvod vyznie ako v tínejdžerskom liste, ale cítime, že treba napísať: "Prepáčte nám, že sme sa vám tak dlho neozvali." Naposledy ste mali možnosť náš i váš časopis čítať v kalendárnom roku 2002. Príčina tohto pre vás určite nevítaného stavu je veľmi prozaická. Nové dimenzie existujú už od roku 1997. Zakladateľská generácia a spolu s ňou takmer všetci ďalší aktívni priaznivci tohto časopisu už museli opustiť vysokoškolský životný štýl a zaradiť sa k "pracujúcej inteligencii".

Takmer všetci pochopili aj rozdiel medzi vetičkou "nemám čas", ktorú vysloví študent a ktorú vysloví člen našej redakcie, ktorý z práce uteká k redakčnému počítaču a snaží sa, hoci mesiac po uzávierke, dokončiť sľúbený článok.

Našťastie, viera pomáha aj v tomto prípade a Pán na nikoho nenaloží viac, ako znesie. Preto posilnil rady tých, na ktorých bude "nakladať". Poslal nám niekoľko nových redaktoriek, čím sa vyrovnal pomer medzi mužskou a ženskou časťou nášho osadenstva, a dúfame, že v budúcich číslach sa dočkáte prílivu ich sviežej energie v článkoch a možno sa prejaví i v celkovom vzhľade tohto časopisu.

Dúfame, že naše "prechodné" obdobie zvládnete s nami, aspoň tak, ako sa o to snažíme my - bez hnevu na našu "nemožnú" redakciu. Každé spoločenstvo vo fáze rastu vyzerá "nemožne". (Nepochybným dôkazom sú práve tínejdžeri.) Výsledok záleží od toho, ako tento proces zvládneme. Nie len my, ale aj vy.

Každý, kto otvorí tento časopis, otvorí si aj dvere do "dimenziáckej rodiny". Je fajné, že tie dvere sú vďaka vám "neustále otvárané".

Peto & Zdenka

P. S.: A nezabudnite nám napísať! Adresu máte!

Nové dimenzie

Kresťanský časopis pre univerzitnú mládež

Vydavateľ: Univerzitné Pastoračné Centrum
bl. Jozefa Freinademetza, Bratislava

Cenzor: Milan Bubák SVD, M.A., M.P.S.

Šéfredaktor:

Lucia Kubošová

Redaktori:

Roman Tarina, Peter Pašuth,
Martina Brenčičová, Zdenka Marková,
Jozef Šoltés, Eva Tináková,
Elena Gajdošíková, Mirka Holubíková,
Janka Zumríková, Martina Turčáková,
Dagmar Bohušová, Martina Bajkaiová

Jazyková úprava:

Zdenka Marková, Silvia Boboková,
Lucia Boledovičová

Grafická úprava:

Milan Melicherčík, Branislav Zumrík

Web editor:

Jozef Šoltés, Branislav Zumrík

Ekonom:

Juraj Kováč

Adresa redakcie:

Nové dimenzie
Univerzitné Pastoračné Centrum
Staré Grunty 36
842 25 Bratislava

Tel./fax: 02/ 654 12 236, 0903/377 426

E-mail: dimenzie@dimenzie.sk

URL: <http://www.dimenzie.sk>

Tlač: Vrábel, Dolný Kubín

Registrované na MK SR pod číslom
1953/98. S povolením Arcibiskupského
úradu v Trnave, dňa 14. januára 1999,
č. 55/99.

2	úvodník
4 - 7	správy
6	tri otázky pre ...
	Jaromír Štětina
8 - 10	na slovíčko s...
	Mária Čierna
11 - 19	téma čísla
	Na ceste zo strachu
	Mohli by utiecť všetci ľudia...
	Trochu termínov
	Azimko, kalašnikov v ruke
	Severná kórea zabíja bez zbraní
22 - 25	križom - krážom
	México
26 - 28	vzťahy
	Rozdielne citové potreby
29	svedectvo
	O zvedavosti
30 - 31	vysokoškoláci
	Stolica Múdrosti
32 - 33	zamyslenie
	Trpezlivosť a zodpovednosť
34 - 37	pánska jazda
	Elektronický podpis
38 - 39	naše Madony
	Gabolto
39 - 41	recenzie
	Kniha: Douglas Adams
	Film: 8 žien
	Film: Děvčátko
42 - 43	relax
	Vtipy

Telemost s pápežom

BRATISLAVA - Pri príležitosti Svetového dňa študentov, profesorov a zamestnancov univerzít sa v sobotu 15. marca pápež Ján Pavol II. prostredníctvom satelitného telemostu modlil so študentmi celého sveta. Medzi šesť univerzitných miest, ktoré sa do slávnosti zapojili priamymi vstupmi, vybrali aj Bratislavu. Zástupcovia všetkých univerzitných pastoračných centier (UPC) sa v tento deň stretli v bratislavskom UPC spolu s arcibiskupom Jánom Sokolom a kardinálom Jánom Chryzostomom Korcom, ktorý pápeža pozdravil v priamom vstupe. V rovnaký deň v UPC v Bratislave sa konal aj Deň modlitieb a meditácií na tému Intelektuálna láska, duša novej Európy. Vyvrcholilo ním putovanie ikony Božej Matky Sedes sapientiae (Stolica Múdrosti), ktorú Svätý Otec osobne odovzdal delegácii slovenských študentov 10. decembra vo Vatikáne a putovala po našich univerzitách a seminároch. Bratislava sa do výberu miest s priamymi vstupmi dostala na základe kritéria, ktorým bolo pôsobenie niektorého z patrónov Európy svätého Benedikta, svätého Cyrila a Metoda, svätej Brigity Švédskej, svätej Kataríny Sienskej alebo svätej Edity Steinovej. Ďalšími vybranými mestami sú Uppsala, Krakov, Viedeň, Fatima a Kolín.

Pius XI. odmietal tézy nacistov

RÍM - Pápež Pius XI. nariadil pred druhou svetovou vojnou všetkým katolíckym univerzitám vo svete odmietnuť tézy nacistov. Jeho list zverejnila vatikánska agentúra Zenit v rámci dementovania obvinení katolíckej cirkvi z ľahostajnosti k Hitlerovmu režimu. Pápežský list objavila agentúra v nenápadnej eseji belgického vedeckého časopisu tej doby. Vydala ho Posvätná kongregácia pre semináre a univerzity, ktorej prefektom bol pápež osobne. Rozoslali ho 13. apríla 1938 rektorom katolíckych univerzít a fakúlt na celom svete. List v úvode pripomína vianočný rozhlasový príhovor pápeža, v ktorom odsúdil prenasledovanie katolíckej cirkvi v Nemecku. Ďalej sa v ňom píše: "Hlavnou starosťou Svätého Otca je rozmáhanie sa nesmierne pustošivých náuk, ktoré sa maskujú pláštikom vedy s cieľom zmiast duchu a zlikvidovať pravé náboženstvo. Preto pápež nariaďuje, aby všetky vedy od biológie až po filozofiu a právnické vedy odmietli rasistické tézy.

Štipendiá do Nemecka

BRATISLAVA - Spolu 88 štipendií Nemeckej akademickej výmennej služby (DAAD) na štúdium v Nemecku pre slovenských študentov a vedeckých pracovníkov udelila zmiešaná slovensko-nemecká štipendijná komisia. Výber štipendistov sa po prvýkrát v histórii 10-ročnej spolupráce DAAD a Slovenskej akademickej informačnej agentúry (SAIA) uskutočnil priamo na Slovensku. Komisia zložená zo šiestich nemeckých a šiestich slovenských zástupcov a aj nemeckých lektorov DAAD začala výber z 220 študentov, absolventov vysokých škôl, doktorandov, vysokoškolských učiteľov a vedeckých pracovníkov 18. februára. Vybraných 88 uchádzačov dostane štipendiá v celkovej hodnote 14,2 milióna korún. Z 88 úspešných žiadateľov o štipendiá je 35 z bratislavských vysokých škôl, 18 je z univerzít v Banskej Bystrici, 12 z Prešova, 9 štipendií získali univerzity v Nitre, 7 z vysokých škôl v Košiciach, traja štipendisti sú z trnavských fakúlt, taktiež traja z Ružomberka a jeden zo Žiliny.

Osemročný chlapec poslucháčom VŠ

EDINBURGH - Len osemročný škótsky chlapec Jack McEwen sa stal poslucháčom vysokej školy Open University v odbore astronómia. Najmladší študent v histórii univerzity doposiaľ žil na odľahlom statku v Moray, kde ho vzdelávala len jeho matka a nenavštevoval žiadnu školu. Pred prijatím musel prejsť testami ako všetci ostatní záujemcovia. V prvom semestri chce Jack zvládnuť kurz, ktorý mu prinesie desať kreditných bodov z celkových tristošesťdesiatich. "Ďalších päť rokov strávime domácim štúdiom, myslím, že by si so svojimi spolužiakmi veľmi nerozumel," povedala Mellisa McEwenová o svojom geniálnom synovi.

Ján Pavol II. na Slovensko

BANSKÁ BYSTRICA - Pápež Ján Pavol II. navštívi 12. až 14. septembra tohto roku Banskú Bystricu, Rožňavu a Bratislavu. Ako uviedol banskobystrický biskup Rudolf Baláž, Banskobystrická a Rožňavská diecézu si pápež vybral preto, lebo sú jediné, ktoré na Slovensku ešte nenavštívil. Pápež má priletieť z Ríma na letisko Sliac a ubytovať sa v Kňazskom seminári sv. Františka Xaverského v Badíne (okr. B. Bystrica). Na cestu do Rožňavy a následne do Bratislavy využije letisko Poprad. Program návštevy pápeža by sa mal spresniť do polovice apríla. R. Baláž súčasný zdravotný stav pápeža opísal ako "ukrížovaný, ale on má zásadu, že z kríža sa neschádza ani neuteká". Podotkol, že niekedy sa jeho hosťom zdá, akoby už nevnímal rozhovor, ale potom všetkých prekvapí reakciou na vyslovené názory.

Nový vojenský ordinariát

BRATISLAVA - Inauguráciou biskupa Františka Rábeka do funkcie vojenského ordinára vznikla na Slovensku nová diecéza. Patria do nej zamestnanci ozbrojených síl a ozbrojených zborov na Slovensku, zamestnanci štátnej správy súvisiacej s týmito rezortmi, študenti vojenských a policajných škôl, väzni a pracovníci väzníc, ako aj ich rodinní príslušníci. Funkcie sa doterajší pomocný biskup Nitrianskej diecézy ujal vo svojej novej katedrále, ktorou sa stal Kostol Najsvätejšej Trojice v Bratislave. Biskupskú palicu - berlu, symbol pastierskej úlohy, mu odovzdal apoštolský nuncius arcibiskup Henryk Józef Nowacki, pápežský bulu o zriadení ordinariátu prečítal bratislavsko-trnavský arcibiskup Ján Sokol a bulu o vymenovaní prvého ordinára predseda Konferencie biskupov Slovenska František Tondra. Slávnostnú omšu slúžil F. Rábek spolu so siedmimi slovenskými biskupmi, s vojenskými ordinármi z Maďarska a Rakúska, so zástupcom Českej biskupskej konferencie Karlom Očenášom a s viac ako 70 kňazmi z celého Slovenska. V bratislavskej katedrále sa bude pre členov ozbrojených síl slúžiť omša každú nedeľu o 10.30 h. Ordinariát ozbrojených síl a ozbrojených zborov na Slovensku zasvätil biskup Rábek svätému Šebastiánovi, vojakovi a mučeníkovi.

Spovede cez SMS nepovolili

MANILA - Rímskokatolícka cirkev na Filipínach vyzvala svojich veriacich, aby nevyznávali svoje hriechy e-mailom, faxom a SMS správami. Podľa katolíckej cirkvi moderné komunikačné prostriedky nemôžu nahradiť tradičnú spoveď, kedy sa hriechy vyznávajú kňazovi osobne. Filipínci sú najväčšími používateľmi SMS správ na svete.

Požiadavky na európsku ústavu

RÍM - Katolícka cirkev sformulovala tri zásadné požiadavky na budúcu európsku ústavu. Ako uviedol vatikánsky štátny sekretár kardinál Angelo Sodano, zmienka o kresťanskom dedičstve medzi ne nepatrí, hoci aj tú Svätá stolica považuje za dôležitú. Ako prvý doplňujúci návrh uviedol kardinál Sodano právne uznanie cirkvi a náboženských spoločenstiev, čiže právo slobodne sa organizovať v zhode s vlastnými štatútmi. Druhou požiadavkou je zachovanie špecifickej identity cirkvi a štrukturálny dialóg medzi Európskou úniou a náboženskými vyznaniami. Trojicu návrhov uzatvára rešpektovanie právneho postavenia náboženských vyznaní, ktoré im priznáva národné zákonodarstvo členských štátov. V súvislosti s možným spomenutím kresťanského dedičstva kardinál Sodano citoval štúdiu, podľa ktorej sa 81 percent obyvateľov 15 členských a 10 kandidátskych štátov stotožňuje s kresťanským vierovyznaním. Ignorovanie tohto faktu by podľa neho znamenalo zriadiť Európu bez toho, aby sa v primeranej miere zohľadnili samotní Európania, čo by odporovalo princípom autentického pluralizmu, a tým aj zdravej demokracii.

Rehoľníkom zakázali vstup do Bulharska

SOFIA - Bulharský úrad pre náboženské záležitosti odmietol katolíckym rehoľníkom - misionárkam lásky Matky Terézie a saleziánom dona Bosca - povolenie na pobyt v krajine. Ako dôvod úrad uviedol, že po schválení nového zákona o cirkvách ešte neexistujú výkonné smernice. Doteraz sa zahraniční rehoľníci tiež museli registrovať na tomto úrade, ako aj na polícii. Pritom sa často stávalo, že povolenia na pobyt sa vystavovali iba na niekoľko mesiacov bez možnosti predĺženia. Po návšteve pápeža v máji minulého roka sa vzťahy medzi Bulharskom a Svätou stolicou podstatne zlepšili. Až polovicu rehoľníkov pôsobiacich v Bulharsku tvoria zahraniční misionári, ktorí dúfali v ústretové kroky zo strany štátnych orgánov. Nový zákon o cirkvách však tieto nádeje opäť zničil.

Za internáty viac

BRATISLAVA - Poplatky za ubytovanie vo vysokoškolských internátoch sa v mnohých zariadeniach zvýšili už od 1. marca. O konkrétnom zvýšení cien rozhodovali riaditelia internátov podľa výšky dotácie, ktorú určili podľa rozpisu rozpočtu pre vysoké školy.

Panna Mária nebude predmetom reklamy

GUADALUPE - Guadalupská Panna Mária sa nestane predmetom reklamy. Katolícka cirkev neposkytne jej obraz na komerčné účely. Ako informovali mexické médiá, arcidiecéza Ciudad de México odmietla obchod, o ktorý sa snažila americká firma. Za práva na "záračný" mariánsky obraz ponúkala asi 12,5 milióna eur a chcela obraz využiť na reklamu na poukazovanie peňazí prisťahovalcov rodinným príslušníkom. "Madona je vlastníctvom všetkých Mexičanov," zdôraznil hovorca arcidiecézy, čím reagoval na fámu, že cirkev už v marci minulého roka predala práva na milostivý obraz, čo vyvolalo veľký rozruch. Guadalupe je najnavštevovanejšou národnou svätyňou na svete - ročne sem príde na púť až do 20 miliónov ľudí.

List Edity Steinovej Piovi XI.

BERLÍN - Po 70 rokoch zverejnili list filozofky Edity Steinovej pápežovi Piovi XI., v ktorom nalieha, aby nemlčal o omyloch a zločinoch Hitlerovho režimu. V plnom znení uverejnil tento dokument odpočívajúci vo Vatikánskom tajnom archíve časopis Welt pri príležitosti 60. výročia zatknutia členov Bielej ruže v Mníchove. Hansa a Sofiu Schollových sfali za protihitlerovské letáky presne sedem mesiacov po tom, ako Edita Steinová prišla o život v plynovej komore Osvienčimu. Židovka, ktorá konvertovala na kresťanstvo a vstúpila do karmelitánskej rehole, kde prijala meno Terézia Benedikta, zomrela v koncentračnom tábore. Neskôr bola vyhlásená za sväticu a spolupatrónku Európy. Steinová napísala list 20. apríla 1933 ako nádejná doktorandka. Inšpiroval ju radikálny, a často až násilný bojkot židovských obchodov a prekrúcanie kresťanskej terminológie nacistami. "Nielen Židia, ale aj tisíce katolíkov v Nemecku čakajú na to, aby cirkev zdvihla svoj hlas a v mene Krista zastavila toto zneužívanie. Veď či nie je toto zbožšťovanie rasy a štátnej moci, ktoré sa denne vtĺka masám do hláv, otvorenou herézou?" napísala pápežovi a pripomenula mu, že "zodpovednosť padá aj na tých, ktorí mlčia". Ešte ten istý mesiac odišla z Vatikánu do Nemecka ostrá nóta. O tri mesiace podpísala Svätá stolica s Ríšou konkordát, ktorý mal civilizovaným spôsobom spútať sily podsvetia. V marci 1937 vydal pápež encykliku v nemeckom jazyku, v ktorej sa hovorí: "Kto vyzdvihuje rasu, robí z nej najvyššiu normu všetkých hodnôt a klania sa jej, ten prekrúca a falšuje poriadok vecí, ktorý stvoril a prikázal Boh." Všetky dokumenty sú dielom štátneho sekretára Eugena Pacelliho, neskoršieho pápeža Pia XII., ktorý pravdepodobne Svätému Otcovi Editin list prečítal a preložil ako prvý.

Vatikánsky tajný archív

VATIKÁN - Vatikánsky tajný archív je ústredným archívom Svätej stolice, v ktorom sa uchovávali všetky spisy a dokumenty o správe a pastoračnej činnosti pápeža a dikastérií Svätej stolice. Obsahuje stredoveké listiny i moderné dokumenty. "Má slúžiť najmä a predovšetkým pápežovi a jeho kúrii, to znamená Svätej stolici", uvádza sa v motu proprio Leva XIII. z 1. mája 1884. Archív má neoceniteľnú vedeckú, historickú a kultúrnu hodnotu pre vedcov celého sveta. Archív vedie argentínsky kardinál Rímskej kúrie Jorge Maria Mejia, prefektom je páter Sergio Pagano a viceprefektom páter Ugo Paoli. Prístup do archívu má každý, kto má ukončené najmenej 4-ročné univerzitné vzdelanie (licenciát, diplom, štátnu skúšku). Musí mať aj písomné poverenie výskumného ústavu, alebo inštitútu a toto poverenie priložiť k žiadosti prefektovi o vstup do archívu. Po návšteve archívu vedci musia neskôr predložiť kópiu svojej publikácie, článku, knihy atď., v ktorej sa citujú materiály z archívu. Internetová stránka Vatikánskeho tajného archívu má adresu: www.vatican.va/library_archives/vat_secret_archives/index_ge.htm

Vatikánska knižnica aj na internete

RÍM - Novú webovú stránku Vatikánskej apoštolskej knižnice oficiálne sprístupnili na internete. Nová webová stránka Vatikánskej apoštolskej knižnice je výsledkom spolupráce Svätej stolice a firmy Hewlett-Packard. Novú internetovú stránku možno otvoriť priamo z www.vatican.va.

Tri otázky pre ...

Jaromír Štětina

vojnový reportér z agentúry
Epicentrum

Počas svojej novinárskej práce ste na vlastné oči videli utrpenie ľudí, ktorých postihla vojna. Zažili ste bombardovanie Kosova aj Afganistanu. Ako vnímate blížiaci sa útok na Irak?

Vojnu ako takú som znášal vždy veľmi ťažko, veľmi ťažko som sa s ňou musel vnútrne vysporiadať. Na druhej strane som však videl, že v Kosove a v bývalej Juhoslávii, nikto nedokázal priniesť žiadne riešenie k tomu, aby tam nebolo hrubým spôsobom vysídlených dva milióny kosovských Albáncov. No a to bombardovanie prispelo k tomu, že tí ľudia z Kosova a podobne aj z Afganistanu sa vrátili domov. Keď sa tak nad tým zamyslíte...je to strašný svet, v ktorom bomby prinášajú mier...

V prípade Iraku sa hovorí o zložitejšej situácii, ktorá by mohla destabilizovať celý blízkovýchodný región. Súhlasíte?

Naozaj sa obávam, ako zásah Spojených štátov ovplyvní extrémistické skupiny v arabskom svete. Mňa osobne konkrétne zaujíma, ako ho budú vnímať samotní Afgánci, preto sa tam v marci vraciam. Oveľa väčšie napätie však očakávam v Pakistane, kde sa presunula aj veľká časť teroristov z Al Káidy.

Proti vojne v Iraku sa zdvihla masová kritika z celého sveta. Politici, ktorí sa postavili na stranu USA čelili nesúhlasu vlastných obyvateľov. Do akej miery vás osobne presvedčili argumenty Washingtonu?

V prvom rade musím povedať, že považujem za správne, keď štáty aj v kritických chvíľach podporia svojich spojencov. Je pravda, že ešte pred časom som ja osobne váhal - nikdy som nevidel, čo presne uviedol Irak v správe o svojom zbrojnom arzenále. Mne o tom nikto nič nepovedal. Nikto ma doteraz nepresvedčil, a to platí o väčšine Afgáncov, že Al Káida skutočne zorganizovala útok na Manhattan. Tie čierne informačné diery, aké napríklad za sebou zanechala aj ruská armáda po vojne v Čečensku, sa začínajú objavovať aj inde. A to je strašne nebezpečné. Jedna vec je však spolupráca Iraku s inšpektormi a druhá režim Saddáma Husajna. Práve ukrutnosti jeho vlády voči vlastným obyvateľom a nebezpečenstvo, aké hrozí svetu v prípade, že tento diktátor naozaj vlastní nebezpečné zbrane, ma čoraz viac presvedčilo o tom, že ho nemôžeme nechať len tak.

pripravila: Lucia Kubošová

Urážlivá kniha o troch prasiatkach

LONDÝN - Z knižníc na základných školách v anglickom Yorku zmizli obľúbené detské knižky o troch prasiatkach. Učiteľia sa zhodli na tom, že nevinný príbeh o zvieratkách by mohol urážať malých moslimov, ktorí tvoria skoro 50 percent žiakov. "Odstránime všetku beletriu, kde ako hrdinovia vystupujú prasiatka. Vzhľadom k našim študentom to nie je vhodné," uviedla nemenovaná riaditeľka základnej školy.

Výzva k pôstu a modlitbe

BRATISLAVA - Konferencia biskupov Slovenska (KBS) vyzvala všetkých veriacich na Slovensku k pôstu, k modlitbe ruženca a k modlitbovým stretnutiam. Biskupi sa výzvou pripojili k iniciatíve pápeža Jána Pavla II., ktorý Popolcovú stredú vyhlásil za deň modlitby a pôstu za mier na Blízkom východe. Pápež vyzval veriacich modliť sa predovšetkým ruženec a postiť sa za pokojné riešenie sporu, ktorý "môže narušiť celú oblasť Blízkeho východu". Na ľudí podľa neho dolieha pokušenie egoizmu, lži a násilia, ale budúcnosť ľudstva nikdy nemôže byť zaistená terorizmom a logikou vojny. Výzvu Svätého Otca zdôraznil aj predseda Pápežskej rady pre spravodlivosť a pokoj Renato R. Martino a pripomenul veriacim najmä modlitbu na mariánskych pútnických miestach.

Svetový deň modlitieb

BRATISLAVA - Prvý marcový piatok aj tento rok patril ekumenickému Svetovému dňu modlitieb, ktorý sa už 115 rokov koná v 180 krajinách sveta. Jeho iniciátorkami sú ženy, príslušníčky rôznych kresťanských cirkví. Materiály pripravujú každý rok ženy z inej krajiny, ktoré pri tejto príležitosti informujú svetovú veriacu verejnosť o svojej náboženskej i spoločenskej situácii. Tohtoročný deň sa niesol v znamení Libanonu. Tamojšie ženy z troch kresťanských spoločností - katolíckeho, evanjelického a ortodoxného - si vybrali tému "Duchu Svätý, naplň nás!"

Rusi chcú svoj Vatikán

MOSKVA - Člen ruského parlamentu Sergej Jušenkov prišiel s návrhom vytvoriť na území moskovského Kremľa nezávislý pravoslávny štát podľa vzoru Vatikánu. "Naplnil by sa tak dávny sen pravoslávnych kresťanov, podľa ktorého by sa Moskva mala stať tretím Rímom," povedal Jušenkov. Zriadenie takéhoto štátu by podľa neho vytvorilo rovnocenné východiská pre pravoslávnu a rímskokatolícku cirkev. V minulosti sa Rusko pokúšalo podriať cirkev cárskej moci a Sovietsky zväz ju chcel dokonca úplne zničiť. V súčasnosti pravoslávna cirkev získava stále silnejší vplyv vo vládných štruktúrach. "Zriadenie pravoslávneho štátneho útvaru v Moskve by pomohlo presadiť oddelenie cirkvi od štátnej moci, tak ako to predpokladá ruská ústava," hovorí liberálny poslanec Jušenkov.

Príprava na blahorečenie Jána Vojaššáka

SPIŠSKÁ NOVÁ VES - Spišská diecéza sa pripravuje na blahorečenie biskupa Jána Vojaššáka, a to zvlášť každú prvú nedeľu v mesiaci, ktorá sa má sláviť ako Deň Božieho služobníka Jána. Biskupstvo vydalo pastoračný program prípravy, ku ktorému spišský biskup František Tondra napísal sprievodný list. Zdôrazňuje v ňom, že je potrebné, aby sa diecéza na blahorečenie duchovne pripravila. Príprava spočíva v poznávaní nádejného blahoslaveného a jeho cností, aby si veriaci vedeli uctiť jeho dielo a nasledovať jeho príklad. Vo farnostiach Spišskej diecézy sú k dispozícii špeciálne modlitebné texty zamerané na rôzne vlastnosti biskupa Vojaššáka.

Ťažké procesy svätorečenia - záruka pre Cirkev

RÍM - Proces svätorečenia nie je ľahkou úlohou. Prekážky a nepochopenie môžu viesť k mnohoročným prieťahom. O týchto problémoch diskutovali účastníci stretnutia Komisie pre koordináciu historikov (CSR), ktorá sa zišla v Ríme. Hlavná téma podujatia niesla názov: "Študovaná svätosť, uznaná svätosť - hagiografia, postulácia a nové výskumy o svätosti." Historici dospeli k záveru, že procesy svätorečenia sú cestou očisťovania, pričom treba zápasiť o jasnosť a prekonanie zahalených bodov kauzy. Trpezlivosť, vytrvalosť a schopnosť prijímať veci - to sú podmienky úspešného završenia každej kauzy. Brat Paolino Rossi, generálny postulátor rehole kapucínov, oboznámil prítomných s históriou procesu svätorečenia pátra Pia z Pietrelciny, ktorého počas procesu obviňovali z neposlušnosti, lži a nemorálnosti. Giancarlo Rocca zo Seminára kongresu rehoľných historikov v súvislosti so spomínanými ťažkosťami konštatoval, že Cirkev má rozhľad a je trpezlivá, najmä pokiaľ ide o svätorečenie známych osobností, často sprevádzané vlnou ohovárania. "Práca historikov je jednotvárna, zdĺhavá a namáhavá, no cenná a nevyhnutná pre blaho Cirkvi a spoločnosti," povedal Rocca. Nasledujúce pracovné stretnutie historikov sa bude konať v máji a bude venované otázkam pôsobenia a pomoci rehoľníkov, predovšetkým príslušníkom židovského etnika, počas nacistického režimu v Taliansku.

Na Kube chcú viac slobody

HAVANA - Katolícka cirkev na Kube žiada viac slobody pre občanov tejto krajiny. "Vláda musí upustiť od politiky tvrdej ruky a prejavíť viac súcitu," zdôraznila Biskupská konferencia Kuby vo vyhlásení uverejnenom v Havane. Biskupi súčasne vládu povzbudzujú, aby pokračovala v boji proti kriminalite, násiliu, zneužívaniu narkotík a obchodovaniu s nimi. Ďalej sa v liste pranieňuje sexuálna promiskuita na Kube, rastúci počet potratov a veľký počet rodín, od ktorých ušli otcovia. "Mnohé rodiny trpia chudobou, pretože platy často nestačia na financovanie živobytia. Preto sa stále viac ľudí pokúša vysťahovať zo svojej domoviny," konštatujú biskupi na margo zlej spoločenskej situácie.

Pápež čestným občanom Ríma

RÍM - Primátor Ríma Walter Veltroni udelil pápežovi Jánovi Pavlovi II. čestné občianstvo Ríma a symbolický kľúč od mesta. Malá slávnosť sa konala vo Vatikáne. Svätý Otec v príhovore pripomenul, že začal spoznávať a milovať Večné mesto po novembri 1946, keď sem prišiel na štúdiá.

Kresťania sa môžu v Dánsku dostať pred súd

KODANĽ - Farár, ktorý s poukazom na Sväté písmo kritizuje homosexuálov, môže v Dánsku rátať s trestno-právnym stíhaním. Povedal to Vagn Greve, odborník na trestné právo na Kodanskej univerzite. Vyjadril sa tak v súvislosti s rozsudkom istého dánskeho súdu proti hovorcovi islamistického hnutia, ktorý s odvolaním na Korán vyzval k zavraždeniu židov. Bol odsúdený na 60 dní väzenia podmienene. "Rovnakým spôsobom môže byť odsúdený aj kresťan, keď sa s odvolaním na Sväté písmo vyjadrí pohrdavo o homosexuáloch," povedal právny expert. "Počul som jednu kázeň, v ktorej sa s poukázaním na Bibliu homosexualita zrovnávala s vraždou. Tento farár by bol v prípade podania žaloby bezpečne odsúdený. Patrí k cieľom dánskych zákonov zabrániť diskriminácii pod rúškom náboženstva!" vyhlásil Greve.

Rozhodujúca je však kvalita vyhlásenia. V úplne inom zmysle sa vyjadril Gorm Toftegaard Nielsen, profesor trestného práva na Univerzite v Aarhuse. Podľa jeho názoru závisí od situácie, ako súd rozsúdi diskriminujúce výroky v súvislosti so Svätým písmom alebo Koránom. "Istá pracovníčka domáчих misií v roku 1990 s odvolaním sa na 3. Knihu Mojžišovu v liste čitateľom označila homosexualitu za najodpornejšiu formu prostitúcie a súd ju oslobodil. Rozhodujúcou teda je kvalita výroku. Je rozdiel medzi čisto citovaním Svätého písma a výzvou k vražde," hovorí Nielsen.

Spišská katedrála na novej poštovej známke

BRATISLAVA - Spišskú Kapitolu zvečnila nová poštová známka, ktorá sa už dostala aj na trh. Na známke s hodnotou 22 korún je zobrazená spišskokapitulská Katedrála svätého Martina. Rozmery obrazovej časti známky sú 40 x 23 milimetrov. Známku pripravilo Spišské biskupstvo v spolupráci so Slovenskou poštou, a. s. a so Zväzom slovenských filatelistov.

Biblia najprekladanejšou knihou

BRATISLAVA - Medzi knihami s najväčším počtom prekladov na celom svete jednoznačne vedie Biblia. Roku 2002 bola preložená do ďalších 16 jazykov. Sú to buď preklady celej Biblie, alebo len niektorých vybraných biblických kníh. Štatistiku zverejnila v polovici februára Nemecká biblická spoločnosť. Medzi novými jazykmi, do ktorých sa Biblia v uplynulom roku preložila, je aj reč argentínskych Indiánov z kmeňa Wichi. Celá Biblia je v súčasnosti preložená do 405 jazykov. Nový zákon je preložený do 1034 jazykov. Popritom je zaregistrovaných ďalších 864 jazykov, v ktorých sú vydané menšie časti Biblie.

Nový veliteľ Švajčiarskej gardy

RÍM - Švajčiarska garda na ochranu Svätého Otca má nového veliteľa. Stal sa ním bývalý zástupca veliteľa Elmar Theodor Mäder (39) zo švajčiarskeho kantónu St. Gallen. Svätá stolica tak dala prednosť gardistovi, ktorý už je v pápežských službách, a nemenovala člena zo zboru švajčiarskej armády alebo polície, ako tomu bolo u jeho predchodcu Pia Segemüllera. V súčasnosti trvá služba vo Švajčiarskej garde dva roky. Gardistom sa poskytujú okrem iného aj jazykové kurzy a vzdelanie v informatike. Gardu založil pápež Július II, v roku 2006 bude oslavovať 500. výročie vzniku.

zo zdrojov TK KBS pripravil: -pp-

Nie je dôležité zmeniť svet, stačí zmeniť názor

Po celé stáročia sú ľudia nútení opustiť svoju zem kvôli prenasledovaniu, ozbrojeným konfliktom, alebo násiliu. A vo všetkých častiach sveta sa vlády, armády a hnutia odporu uchylujú k násilnému presídľovaniu ľudí za účelom dosiahnutia politických a vojenských cieľov. Medzi osoby najviac postihnuté problémom násilného presídľovania patria často ľudia žijúci na samom okraji spoločnosti: menšinové skupiny, ľudia bez štátnej príslušnosti, domorodé obyvateľstvo a ďalšie skupiny vylúčené zo štruktúr politickej moci. Mnohé z týchto osôb žijú v stave trvalej neistoty, vyvolanej prenasledovaním zo strany vlády alebo iných príslušníkov ich spoločnosti. I keď sa im podarí nájsť bezpečné útočisko, nevedia, či sa vôbec niekedy budú môcť vrátiť do svojich domovov. Všetci títo ľudia však potrebujú rovnakú mieru ochrany a majú nárok na to, aby sa s nimi zaobchádzalo spôsobom zodpovedajúcim humanitárnym princípom a štandardom v oblasti ľudských práv. Na Slovensku už od januára 1994 Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov UNHCR zastrešuje ochranu práv a poskytuje pomoc tým, ktorí to na svojej ceste za lepším osudom potrebujú. Už ôsmy rok v tomto úrade pôsobí ako hovorkyňa UNHCR pani Mária Čierna. Od vzniku UNHCR sa stará so srdcom na dlani o utečencov, počúva ich problémy, osudy, životné tragédie, snaží sa o zvýšenie povedomia občanov v prospech utečencov a pomáha nájsť riešenie existenčných ťažkostí. Rozprávali sme sa o veľkosti ducha človeka, o súčasných tendenciách a situácii utečencov, ale tiež o relatívnosti niečoho takého abstraktného, ako je ľudské šťastie.

Prirodzenou vlastnosťou človeka je, žiaľ, egoizmus. Ako by ste vysvetlili ochotu občanov prijímať medzi seba obyvateľov, ak percepcia u občanov vôbec existuje?

Otázka percepcie utečencov našimi obyvateľmi a zároveň snaha pomôcť im je mimoriadne zaujímavým fenoménom, nielen pre UNHCR, ale tiež pre sociológov alebo pre agentúry, ktoré zisťujú postoje na Slovensku a snažia sa ich definovať. Ľudia pomáhajú dvomi spôsobmi, či už utečencom poskytnú konkrétnu materiálnu pomoc, alebo pomáhajú v tej ľudskej rovine, v medziľudských vzťahoch, v pochopení a v tolerancii, a táto pomoc je dôležitejšia. V kontexte tejto otázky treba vysvetliť, že Slovensko žilo dlhé roky v izolácii. Naši ľudia v predchádzajúcich desaťročiach nepoznali cudzincov. Na naše územie prichádzali cudzinci len ako študenti na základe medzivládnych dohôd. A preto najmä generácia súčasných tridsiatnikov, štyridsiatikov a starších, mimoriadne ťažko prijíma tento fenomén. Slovensko bolo skôr krajinou, ktorá v minulosti produkovala utečencov. Momentálne je situácia taká, že UNHCR a aj ostatné organizácie, vrátane EÚ, hovoria o rozložení bremena utečencov. Jednotlivé vyspelé krajiny, ale aj Slovensko, v rámci svojich predvstupových akcií a v rámci demokratizačných procesov a našej cesty do otvorenej občianskej spoločnosti, sa snažia vyjsť v ústrety a pomáhať tým, ktorí to potrebujú.

Čo teda ľudí vedie k tomu, aby pomáhali?

Napriek tomu, že na Slovensku je vysoký stupeň neinformovanosti, neznalosti všeobecných dôvodov, prečo vlastne prichádzajú utečenci, nevedomosti, kto má nárok na azyl, aké majú utečenci práva a kto vôbec je utečenec a kto nelegálny imigrant, napriek tomu, mnohí ľudia prejavujú vôľu pomôcť. Táto tendencia sa prejavuje najmä v obdobiach veľkých humanitných kríz, akou bolo Kosovo, Bosna Herecegovina, Afganistan, alebo ľudia pomáhajú cielene jednotlivým prípadom, keď sa o osudy niektorých utečencov, zväčša tragické, zaujímajú médiá. Vtedy sa náhle zdvihne vlna povedomia. Avšak nejako celoplošne, že by ľudia pravidelne chodili k nám, telefonovali, vypytovali sa, ako môžu pomôcť utečencovi, tak to sa povedať nedá.

Dajú sa vymenovať konkrétne dôvody?

Ak by som mala explicitne vymenovať dôvody, ktoré vedú ľudí k tomu, aby pomáhali, tak v úvode určite musím spomenúť náboženské presvedčenie. Na Slovensku prevláda kresťanský duchovný rozmer. To sa celkom jednoznačne reflektuje do postojov. Na druhej strane je však zreteľné, že so zhoršujúcou sa sociálno-ekonomickou situáciou sa tieto postoje menia, modifikujú rôznym spôsobom, a to najmä tým, že ľudia sa pýtajú, prečo by mali pomáhať, alebo prečo by štát mal humanitne pomáhať ľuďom prichádzajúcich z iných krajín a žijúcich na našom území v situácii, keď okolo 40% obyvateľov našej krajiny žije v núdzi. Zaregistrovala som to prostredníctvom Nočných dialógov, kde som mala príležitosť po telefónnej linke komunikovať s ľuďmi. V telefonátoch boli evidentné posuny v názoroch ľudí. Ak pred dvomi, tromi rokmi prevažovali pozitívne referencie, tak nedávno 70 až 80% respondentov začínalo svoju repliku slovami: "Ja som si vás pani Čierna veľmi vážil, vašu prácu, aj prácu vašej organizácie, ale...", a teraz to prišlo, "už som prestal, pretože...", a nasledovali zdôvodnenia, že ten dôchodca si nemá za čo ani len tie lieky kúpiť, ani potraviny. A nasledoval celý rad výhrad voči tejto pomoci. Ľudia subjektívne pociťujú vlastné ohrozenie.

Predsa len, aj v rámci vášho úradu na Slovensku zaregistrovali prípady ochoty ľudí spolupracovať na rozložení bremena.

Určite. Na našom úrade sme zažili viaceré prípady dokazujúce tento fakt. Napríklad 72-ročná babička, ktorá doniesla pozostalej afganskej rodine

sumu trojnásobne prevyšujúcu dôchodok. Prišla sem na úrad osobne o paličke na druhé poschodie. No okrem všetkých humanitných postojov zohral pravdepodobne dôležitú úlohu aj faktor, že táto dáma netrpela núdzou. Ale je nádherné, že sa chcela podeliť práve s afganskou rodinou.

To, čo je pre nás relevantné, je otázka postojov celej širokej verejnosti, v úplne bežných situáciách pri stretnutí s utečencom. Na kvalitu života utečenca v procese jeho integrácie do našej spoločnosti totiž vplýva okrem takých vecí ako uplatnenie sa na pracovnom trhu, bývanie po opustení tábora a osvojení si slovenského jazyka, aj otázka akceptácie jeho okolia. Darma tu ten študent doštuduje, darma sa nám podarí vybaviť mu ubytovanie na nejakej privátnej izbičke, keď nemôže večer vyjsť ani do kina, ani na pivo, ani si ísť kúpiť chlieb, keď sa mu minie, lebo je to nebezpečné. Našimi kampaňami a prednáškami sa snažíme sprostredkovať ľuďom, že by malo ísť predovšetkým o zmenu postoja.

Súčasný trendy hovoria o znovuzrodení populistických nálad, ktoré smerujú k tvrdej pravici a k potláčaniu akýchkoľvek akceptačných názorov...

Na rozdiel od Slovenska niektoré vyspelé tradičné azylové krajiny prijímali celé desaťročia cudzincov. Utečenci v mnohých krajinách do istej miery prispeli k vybudovaniu určitých odvetví, zapôsobili ako pracovná sila v mnohých oblastiach. Na druhej strane sa prílev utečencov

v posledných rokoch začal do takej miery kumulovať, že v týchto krajinách nastala istá presýtenosť. Ďalším faktorom spôsobujúcim neochotu prijímať ďalších utečencov je fakt, že aj medzi nimi sa nachádzajú ľudia, ktorí môžu byť ekonomickí alebo ilegálni migranti, a nie utečenci. Na zhoršení postojov k utečencom a vôbec k cudzincom, najmä voči ľuďom z moslimských krajín, sa výrazne podpísal práve 11. september 2001. Mierne sme to zaregistrovali aj na Slovensku. Niektorí Afganci, ktorí tu žijú už roky, majú dokonca slovenské občianstvo, spozorovali určitú nevhodnosť aj u ľudí, ktorí ich už dlhé roku poznajú.

Náčrtli ste súvislosti septembrových udalostí so zhoršujúcou sa situáciou utečencov. Nedal by sa tento dátum označiť aj ako prelomový vo vzťahu k utečencom v tom negatívnom zmysle?

Do istej miery možno, je to však veľmi zložitý problém. V apríli 2002 som bola v Bruseli na konferencii hovorcov UNHCR, kde sme diskutovali o hlavných súčasných problémoch. Jedným z nich je harmonizácia azylového práva v Európe, čo súvisí s jednotnou stratégiou - čiže znášanie spoločného bremena utečencov a rozloženie tohto bremena medzi jednotlivé krajiny. Súčasný stav charakterizujú dve protichodné tendencie. Ak na jednej strane pristupujú postkomunistické krajiny k prijímaniu utečencov, na druhej strane prichádza k extrémnym náladám a podpore hlasov, ktoré volajú proti.

Druhou otázkou bola percepcia utečeneckého obyvateľstva jednotlivými krajinami po 11. septembri. Možno by ste chceli vedieť, či existuje nejaká presná stratégia, ktorá stanoví body, čo budeme robiť. Tak také niečo neexistuje. Prijala sa konvencia boja proti terorizmu OSN, prijali sa rôzne opatrenia aj zo strany UNHCR, ktoré jednoznačne podčiarkujú myšlienku, že aj keď UNHCR sa výrazne chce podieľať na boji proti terorizmu, tak zároveň veľmi žiadame, aby sa v jednotlivých krajinách zachoval inštitút azylu v takej miere, v akej bol, v zmysle Ženevskej konvencie, aby ochrana pre ľudí, ktorí ju potrebujú, bola zachovaná.

Ako vidíte budúcnosť?

Čo bude ďalej, závisí od viacerých súvislostí. Slovensko v roku 2002 prijalo na svojom území viac než 8 000 žiadateľov o azyl, celkom od roku 1992 viac než 20 000. Samozrejme, vynára sa tu otázka Schengenu a systém prestavby hraníc, ochrana štátnych hraníc a pohybu osôb... Aktuálnosť tejto otázky

narastá, do týchto vzťahov vstupuje stále viac subjektov. Vlády, ministri vnútra, medzinárodné organizácie, veľa konferencií, rokovaní, stretnutí. Rôzne organizácie navzájom spolupracujú, ale všetci si uvedomujú, ako celý ten komplex migrácie a problémov spojených s utečenectvom narastá. Okrem etnických, vojnových, náboženských, rasových konfliktov, ktoré ustavične spôsobujú nárast utečencov, vytvára sa i novodobé spektrum utečencov, spektrum vnútorne presídlených ľudí. Jedna skupina vytláča druhú. Pribúdajú rôzne geopolitické a ekonomické problémy, ktoré tú migráciu tlačia. V súčasnosti narastá tendencia pracovnej migrácie. UNHCR ale jednoznačne presadzuje a snaží sa zdôrazniť, že utečenci sú tí ľudia, ktorí v zmysle Ženevskej konvencie o postavení utečenca z roku 1951 potrebujú pomoc.

Náčrtli ste scenáre viacerých neriešiteľných skutočností. K objektívnym faktorom, ktoré sťažujú súčasnú situáciu, sa pridávajú aj subjektívne: ľudský egoizmus, neochota prijať, podeliť sa. A tie bolia ešte viac. Necítite sa niekedy ako v bludnom kruhu?

Určite áno. A najmä s rastúcou hrozbou terorizmu sa u každého objaví otázka, či naozaj aj medzi nami nie je niekto, komu pomáhame a kto má úplne iné ciele a úmysly. Utečenci, tí oprávdiví, sú však skromní a vďační ľudia, ktorí nás môžu obohatiť a ktorí potrebujú našu pomoc a porozumenie. Je to však ťažké vysvetliť ľuďom, ktorí ich nestretli, ktorí s nimi nie sú v každodennom kontakte. Nevedia, ako ich utečenci môžu obohatiť. Sú to nesmierne zaujímaví ľudia. Prinášajú multikultúrnosť, iné nazeranie na svet, nové ponímanie života. Pri rozhovore s nimi často prídete na to, aké zanedbateľné je vaše vlastné utrpenie alebo prípadné osobné či rodinné problémy. To všetko sa posúva do polohy relativity, keď vám žena rozpráva o tom, ako jej pred očami zabili dieťa, alebo postrelili manžela, ako sa dva mesiace nevideli, ako sa jej stratil syn, lebo vypadol v noci z nákladiaku, lebo ho iní utečenci vytlačili, a ona nevie kde ho hľadať... Sú to strašné osudy...

Pohnuté osudy, strach, bieda, násilie, prázdna peňaženka, moja aj ich, a súčasne hlúpy pocit zo samej seba, že ma vôbec dokáže trápiť niečo také prízemné... vnútorný rozpor, pomôcť, cítiť, obetovať... alebo jednoducho len chápať... v každom prípade už len zmätok v pocitoch naznačuje, že je tu čosi, čo sa približuje ľudskému srdcu, čo núti premýšľať a konať... a to je dôležité.

Za rozhovor ďakuje Eva Tináková

Na ceste zo strachu

Kľúčovou formuláciou definície utečenca podľa Konvencie 1951 je slovné spojenie "opodstatnené obavy z prenasledovania". Tento slovný zvrät jednoznačne vymedzuje jediný motív príslušného konania - strach. Strach je subjektívny pocit. Jeho pramene môžu byť rôzne - rasové, náboženské, národnostné, spoločenské, politické... K príku strachu, ktorý predstavuje stav mysle a subjektívne kladenú podmienku, pristupuje formulácia opodstatnený. To znamená, že vnútorný pocit dotyčnej osoby je podložený objektívnou situáciou. Je viacero príčin, závažných i pochopiteľných, ktoré vedú k opusteniu vlastného domova a krajiny. Utečenec odchádza z jednej príčiny - zo strachu.

História

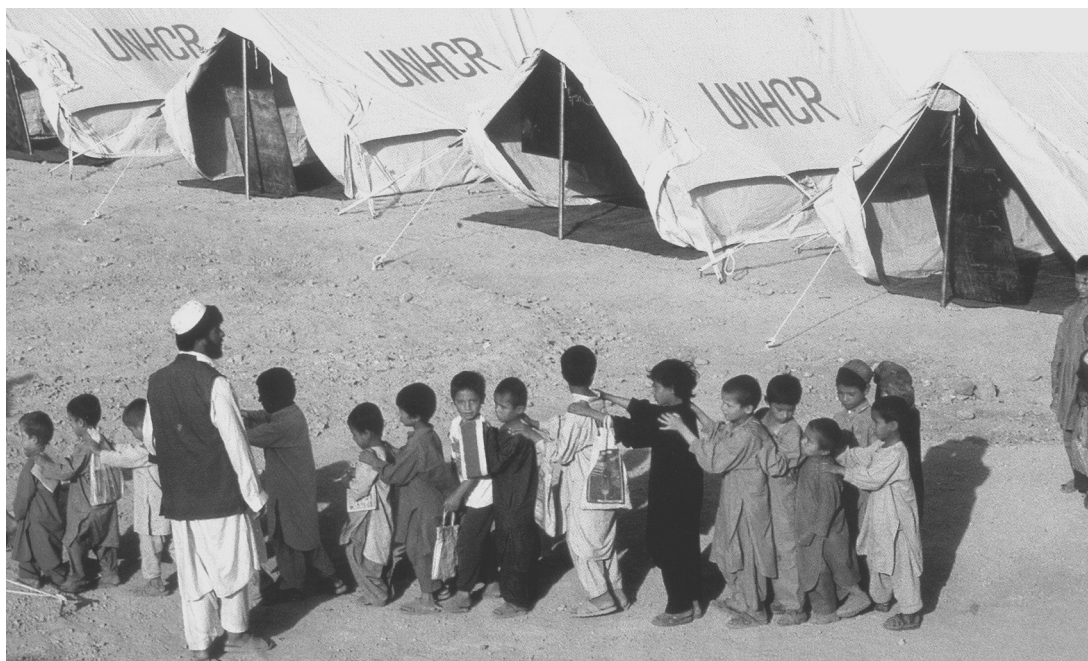
Začiatky problému utečenectva sa nedajú presne datovať. Keď si však uvedomíme pôvod tohto problému, ktorý korení v ľudskej neznášanlivosti, zistíme, že problém utečenectva je starý ako ľudstvo samo. Až príchodom 20. storočia a krízou, ktorú spôsobili svetové vojny, sa problém utečenectva stal globálnym a vo svojej masívnosti a rozmernosti dominantným. Po 1. svetovej vojne v roku 1921 Liga národov, predchodkyňa OSN, vymenovala nórskeho vedca a výskumníka Fridtjofa Nausena za prvého Vysokého komisára pre utečencov. V dôsledku druhej svetovej vojny vznikli ďalšie humanitárne organizácie: Organizácia OSN pre obnovu a pomoc, Medzinárodná organizácia pre utečencov a neskôr aj UNHCR.

Nové vlny utečencov

Rozdelením sveta na bipolárne časti, spustením železnej opony a nástupom komunistických totalít na Východe začala kulminácia

novej vlny utečencov. Prvé vyvrcholenie dosiahla v roku 1953 po krvavých udalostiach v Maďarsku. O pár rokov neskôr sa situácia zopakovala v Československu. Kým vo Východnej Európe trpeli štáty pod červeným terorom, v Afrike sa v súvislosti s dekolonizáciou otvorila pandorina skrinka občianskych vojen. Celé to začalo bojom za nezávislosť v Alžírsku. Napriek ukončeným kolonizačným procesom, v Afrike je stále veľké množstvo pušného prachu. Vybuchuje postupne, vo forme občianskych vojen, genocídy... Ani smerom na východ krvavé udalosti neutíchli. Veľkú vlnu utečencov vyvolal konflikt medzi gréckym a rabským obyvateľstvom na Cypre. Ešte masovejšie úniky spôsobil konflikt v južnej Ázii - v Indočíne. Podobnú bilanciu zaznamenali v 70-tych rokoch červení Kméri v Kambodži. V 80-tych rokoch sa vlna násilia prebudila v Strednej Amerike.

Začiatok poslednej skončenej dekády bol poznačený vojnou v Perzskom zálive, ktorá akoby

www.dimenzie.sk

odštartovala reťaz svetových nepokojov a kríz - nacionalistické vojny na Balkáne, kríza v Somálsku, genocída v Rwande, občianske vojny v Zakaukazských štátoch a vnútorné krízy v štátoch po rozpade ZSSR. Stále je čerstvá rana konfliktu v Kosove. Ešte celkom nedozneli udalosti vo Východnom Timore. Stále je aktuálny Afganistan a každým dňom na intenzite vzrastá nebezpečenstvo na Blízkom Východe. Do nášho slovníka a myšlienok sa vkradli slová ako fundamentalizmus, Taliban, džihád, mudžáhidovia. Nad problémom utečencov by sme sa však nemali zamýšľať len v čase globálnych humanitárnych kríz. Problém utečenectva totiž samotný vo svojej rozmerosti a obsiahlosti predstavuje už polstoročie vysoko aktuálny a súvislý problém. Súčasná medzinárodnopolitická situácia, a s ňou spojená humanitárna kríza, tento problém len prehľbuje. Kam až siahajú hranice ľudského utrpenia? Ako môže ešte narastať kríza ľudskosti a človečenstva?

Človek sa bojí človeka

Je to tak, mnohí ľudia sa cítia ešte väčšmi ohrození z možného príchodu tých, ktorí vlastne sami prichádzajú ohrození na nové územie. Tento strach "hostiteľov" evidentne postráda prívlastok "opodstatnený". Za závažnú a pochopiteľnú príčinu strachu totiž nemožno považovať úzkosť o svoju prácu, svoje sociálne prídavky, svoje súkromie, svoje teplé hniezdočko. A v týchto súvislostiach sa termín potenciálneho strachu mení v slová ako sebeckosť, ľahostajnosť, netolerancia.

Problém sa odsúva na pozíciu organizačných záležitostí, o ktorých sa rozhoduje vo vysokej politike. Teda tak trochu mimo nás. Zostúpiac z výšin legislatívnych úprav, vyhlášok a nariadení ministerstva vnútra stretávame problém nahý vo svojej podstate. Pri obnaženosti problému sú nepodstatné byrokratické posuny v úradoch. Kľúčovým slovom sa stáva nádej. Nádej, že dvere budú otvorené. Viera v prijatie, pochopenie, toleranciu....

Zvykli sme si problém prenášať do vysokých filozofických rovín. V nich väčšinou zosypeme všetky kritické slová na hlavy štátnych a úradných predstaviteľov. Zašomreme čosi o neriešiteľnosti problému a tým je pre nás vybavený.

Miesto problému

Akosi nám uniká skutočnosť, že problém treba riešiť na mieste. Miesto tohto problému nie je v utečeneckom tábore, nie je ani na východných hraniciach, nie je ani na svetových rokovacích fórach. Miesto problému je v samotných nás. Treba sa pritom postarať nielen o najzákladnejšie

potreby ako je strava, ošatenie a poskytnutie adekvátneho ubytovania, ale utečencovi treba ponúknuť možnosť vyrovnáť sa s mnohými životnými pocitmi, ako je napr. potreba zachovania sebaúcty, udržania pocitu, že stále niekam patrí, potreby byť milovaným.

Slovensko napriek dôsledkom nedávnej histórie, ktorá spôsobila ekonomické meškanie, získalo prvenstvo v počte žiadostí o azyl v postkomunistických krajinách. Je síce pravda, že väčšina žiadateľov o azyl vnímala Slovensko len ako tranzitnú krajinu. Napriek tomu Slovensko spolu s ostatnými postkomunistickými krajinami dostávajú v rámci utečeneckého problému dôležitú úlohu. Donedávna sme totiž patrili ku krajinám, ktoré utečencov skôr produkovali ako prijímali. V súčasnosti je však preferovaná myšlienka rovnomerného rozloženia bremena utečenectva na všetky krajiny. Hoci túto globálne prijímame myšlienku prijímame, naše správanie v konkrétnostiach vyzerá inak. Azda najmarkantnejšie prehovorili o postojoch nášho obyvateľstva voči utečencom výsledky nedávneho septembrového referenda v obci Rohovce, kde sa až 98 percent zúčastnených ľudí na referende vyjadrilo proti otvoreniu nového utečeneckého tábora.

Nový sociálny fenomén?

Isté je, že prijímanie utečencov a žiadateľov o azyl na území Slovenska je stále relatívne novým sociálnym fenoménom. Pre mnohých ľudí je táto otázka stále neznámym, vzdialeným problémom. A xenofóbia je práve strach z neznámeho a nepoznaného. Sú tu však zároveň aj záväzky morálne, akési splácanie morálneho dlhu minulosti, najmä ak si uvedomíme, že o našich utečencov z bývalého Československa sa v minulosti postarali v poskytnutí im pomoc v iných krajinách. Mnohí naši spoluobčania však namietajú, že máme dosť vlastných starostí, závažné ekonomické a sociálne problémy, vysoké percento nezamestnaných a ľudí žijúcich na pokraji životného minima, a preto utečencov naozaj nepotrebujeme. Okrem výhrady, že nám utečenci berú pracovné miesta, majú najviac obáv z kriminality a možných cudzokrajných chorôb.

Problém utečenectva vôbec nekotví v samotných utečencoch. Oni, naopak, predstavujú morálnu silu a vytrvalosť. Neľahký životný osud ich naučil vážiť si vzácne veci, akými sú priateľstvo, pochopenie, rodina, domov. Naučil ich vytrvalosti, oddanosti a ešte aj tomu, že živote sa vždy musí nájsť nejaké riešenie, a to aj vtedy, keď sa zdá, že žiadne neexistuje. Je už len na nás, či tento problém začneme riešiť srdcom.

Mohli by utiecť všetci ľudia zo všetkých krajín...

(reportáž z utečeneckého tábora v Rixensarte v Belgicku)

Keď som bol malý, stavali sme rodinný dom. Na prácu sme pozývali ukrajinských robotníkov. Pracovali načierno a, samozrejme, lacnejšie. Pamätám si, ako im otec zaplatil a mama im ešte dala rôzne bábiky pre deti, keď sa na zimu vracali domov. Svojím spôsobom aj oni boli utečenci, ale ekonomickí. V dnešnej dobe je totiž väčšina, aspoň európskych utečencov, ekonomická. To bolo moje prvé a jediné stretnutie s utečencami. Až kým som sa nerozhodol ísť do Belgicka pracovať ako dobrovoľník v utečeneckom tábore.

Prečo sa ľudia stanú dobrovoľníkmi? Niektorým sa zdalo, že sa bude pekne vynímať, keď povedia ako boli v utečeneckom tábore.

Do Belgicka prišlo viacero dobrovoľníkov. Tvorili sme rôzne spektrum. Prišli ľudia z USA, z Kanady, Španielska, Talianska. Ja s mojim kamošom sme boli jediní z východného bloku. Boli medzi nami značné rozdiely. Napríklad Američanov sme vnímali ako dosť naivných. Žijú v tých svojich skleníkoch a mnohé vecí nechápu. Nastali situácie, v ktorých utečenci žiadali týchto dobrovoľníkov o pozývacie listy, vďaka ktorým sa omnoho jednoduchšie získavajú víza. Väčšinou to odmietli. Nikto z nich si nechcel zobrať na zodpovednosť utečenca. (Nás o takéto listy nežiadali. Slovensko sa im stále zdá byť málo atraktívne.)

Prečo tam teda vôbec prišli? Pri jednej Američanke to viem úplne presne. Bola to medicárka. V škole mali za úlohu napísať, čo robili počas prázdnin. Zdalo sa jej, že sa bude pekne vynímať, keď napíše o tom, ako bola v utečeneckom tábore. Pokladám to za pokrytectvo. A čo sa týka ostatných...? O polovici z nich si myslím, že tam vôbec nechceli ísť. Až na mieste zistili, o čo vlastne ide a predstavovali si to úplne inak.

Prečo som prišiel ja? Mám silné sociálne cítenie. Nechcem tvrdiť, že som nejaký socialista, ale vždy som s ľuďmi určitým spôsobom súcitil. Možno preto, že som sa dokázal vcítiť do ich situácie. Do Belgicka som šiel s očakávaním novej skúsenosti.

www.dimenzie.sk

Belgicko je v kontexte utečeneckých táborov (nielen v ňom) európskou raritou.

Tábor, kde utečenci dostávajú stravu, dokonca i euro, napríklad vo Francúzsku neexistuje. Tam sú len zberné tábory, oplotené miesto na zhromažďovanie. V Belgicku je 17 štátnych utečeneckých táborov, pod správou Červeného kríža ich je 25, uzatvorené centrá sú 2. Ja som bol v tábore v Rixensarte. Teraz už chápem, prečo ľudia emigrujú práve do Belgicka a nevyberajú si inú krajinu. Aj keď dostať sa tam, je dosť komplikované. Keď sme cestovali do Belgicka, v Čechách do autobusu nastúpila skupinka Rómov. Na hranici ich však nekompromisne poslali späť.

Moja práca v tábore bola v porovnaní s ostatnými letnými brigádami, na ktoré študenti často chodia, veľmi jednoduchá a fyzický nenáročná. Našou úlohou bolo robiť animátorov pre deti a dospelých. S deťmi sme sa predovšetkým hrali. Čo sa týka dospelých, oni už program mali pripravený, našou úlohou ho bolo oživiť. Naš program bol zo začiatku dosť zúfalý, nekoordinovaný. Robili sme to, čo nám napadlo. Zahrali si niečo, nakreslili ... Až neskôr dostával konkrétne črty. Každý deň sme naplánovali tému. Utečenci pravidelne chodili na plaváreň, chlapi hrávali sálový futbal. Každý týždeň sa organizovali výlety, pri ktorých sa pravidelne pohašterili, pretože kapacita bola obmedzená. Boli medzi nimi notorickí cestovatelia, ktorí chceli chodiť na výlety stále.

Medzi samotnými utečencami bola veľmi dobre viditeľná vzájomná segregácia. Černosi boli černosi, bieli boli bieli.

V tábore boli veľmi dobre pozorovateľné vzájomné medziľudské vzťahy medzi rôznymi komunitami. Napriek cudziemu prostrediu boli mentality a charaktery jednotlivých národov veľmi výrazné. V tábore sa nachádzalo 112 ľudí a k tomu je ešte potrebné prirátavať personál. V izbách boli umiestnení po štyroch. Polovicu tvorili černosi z Konga, čo je bývalá belgická

kolónia a pár ich bolo z Guinei. V tábore boli tiež Alžírčania. Čo sa týka európskych krajín, utečenci boli hlavne z Ruska, ale aj z Ukrajiny a Juhoslávie. Medzi samotnými utečencami bola veľmi dobre viditeľná vzájomná segregácia. Černosi boli černosi, bieli boli bieli. Aj Arabi sa priradováli k bielym. Jedli oddelene, bývali oddelene. Ich deti sa navzájom nehrali, lebo rodičia im to nedovolili. Navzájom sa nerozprávali. Boli to skrátka dve komunity. My sme sa zo začiatku snažili s takým entuziazmom zmiesiť tieto dve komunity, ale platili tam dosť tvrdé nepísané pravidlá, ktoré hmatateľne ovplyvňovali každodenný život.

Príbehy detí sú dosť smutné... Smutné? Realistické.

Bývali sme v tej istej budove ako utečenci. Často chodili do našich izieb. Bolo to niekedy nepríjemné, keď ma malé černošky ráno budili a ťahali za nohy, aby som už vstával. Ale to sa, samozrejme, dá vydržať.

Deti však boli dosť problematické. Sú to skrátka deti z nekompletných rodín. Väčšinou sa totiž nepodariť, aby emigrovala celá rodina. Vždy niekto chýba. Najčastejšie je to otec. Ženy a deti idú do utečeneckého tábora, kde majú určitým spôsobom zabezpečenú existenciu. Muži idú robiť. Na čierno. Je to pre nich takto jednoduchšie. Až potom, keď sa usídlia, hoci aj na čierno, dokážu rodinu posilniť. V utečeneckom tábore by to bolo nemožné. Tam sa musia pravidelne hlásiť a nemohli by získať non-stop prácu.

Deti boli nezvládnutelné aj kvôli zlej výchove. Rodičia sa im snažili vynahradiť ich ťažký život dobrotou a dávaním všetkého, na čo si len zmysleli. No keď nezvládali vlastný stres, boli na svoje deti neprimerane tvrdí, a to sa odrazilo na ich agresívnom správaní. Často sa medzi sebou bili, a to bol najväčší problém. Bili sa bezdôvodne, medzi jednotlivým komunitami, medzi sebou, brat brata.

V tábore bol jeden chlapec, Rus. Šiel až od Uralu. Z Uty imigroval sám až do Belgicka. Mal iba sedem rokov. Všetko si vybavoval sám. Najprv ho dali do Antverp, potom šiel na vlak do Belgicka. Bolo na ňom vidieť všetko, čo prežil. Správal sa ako dospelý človek. Najmä pri hrách. Keď sa hral, všetko bral smrteľne vážne. Vždy sa pobil s ostatnými deťmi. Keď závodil, bol to preňho životný závod. Nedokázal sa odosobniť. Ostatné deti to vedeli aspoň čiastočne aj vďaka tomu, že vyrastali v rodinách. On to nedokázal. Otca, mamu nemal. Odmietal o nich hovoriť a nikto o nich nič nevedel. Jeho príbeh je dosť smutný... Smutný? Realistický. To, čo je na tom smutné, je realita. A takých príbehov tam bolo veľa.

Žijú na jednom mieste dlhší čas. Určite tam funguje aj ponorková choroba a vzťahy sú napäté.

Spriatelil som sa s jedným chalanom z Guiney. Mohol mať tak 27 rokov. V Guiney je teraz vojna, on patril k tej druhej strane. Asi 10 rokov sedel vo väzení, potom ušiel. Zaujal ma tým, ako reálne hovoril o svojej túžbe vrátiť sa domov. Bol presvedčený, že tí "jeho" sa skoro dostanú k moci. Potom mi zavola a budem mu robiť ministra zdravotníctva. Černosi boli vo všeobecnosti veľmi priateľskí.

Čo sa týka Arabov, neboli väčšinou preferovaní. Väčšinou pochádzali z Alžírsku. Vytvorila sa voči nim všeobecná nepriaznivá atmosféra. Ani teroristické útoky k priaznivej povesti Arabom nepomohli. Ľudia tam žijú iba sledovaním televízie a to je jediná kultúra, ktorá ich ovplyvňuje. A to dosť evidentne.

S dospelými bolo všetko vážnejšie. Človek si medzi nimi musel dávať pozor aj na to, kto s kým a ako... Určite by sa nestalo, aby černochovoril s Arabom. Juhoslovania sa hádali s Rusmi. Snažili sme sa ich nejako zbližovať. Napríklad pri futbale sme to delili tak, aby sme boli v zmiešaných mužstvách. Ale napriek tomu ich vzťahy boli veľmi komplikované. Hádky často schyľovali k bitke a to už nie je sranda. Deti navzájom odtrhneš, dá sa to obrátiť ešte aj na vtip. Dospelých nie. Rovnako sa správali aj ženy. Vzťahy boli veľmi nevraživé. Žijú na jednom mieste dlhší čas. Určite tam funguje aj ponorková choroba a vzťahy sú napäté.

Ženy zaobchádzali s deťmi doslova ako s bábikami. Niekde ju necháš, niekedy zoberieš, poťaháš za ruku... bolo to dosť drastické.

Vzťah dospelých k deťom bol dosť zvláštny. Deti medzi dospelými takpovediac kolovali, najmä počas služieb v kuchyni, keď ženy pomáhali pri umývaní (muži by niečo také nerobili). Tak sa

mi stalo, že aj ja som dostal dieťa, bábätko, a staral som sa oň celý deň. Mnohé ženy sa správali k deťom veľmi necitlivo. Zaobchádzali s nimi doslova ako s bábikami. Niekde ju necháš, niekedy zoberieš, poťaháš za ruku... bolo to dosť drastické.

Afričania si vždy brali 20 cukrov k čaju.

V tábore panovala apatia, dokonca nuda. Utečenci totiž dostávali pravidelnú stravu, čo je dosť veľký rozdiel v porovnaní s ostatnými tábormi, v ktorých si treba variť. Aj v tomto tábore si predtým varili, no dodávateľ potravín mal podozrenie, že z kuchyne mizne jedlo. Automaticky obvinil utečencov a varenie sa zadržalo, hoci sa to nikdy nedokázalo. Práve pri stravovaní som si všimol u utečencov zvláštny reflex. Z každého jedla si brali veľké množstvo, akoby zajtra už nemali čo jesť. Bolo to badateľné najmä u Afričanov. Niektorí boli až zhýčkaní. Napr. k čaju si vždy brali až 20 kúskov cukru. U európskych utečencov to nebolo také badateľné.

O nič nemali veľký záujem. Žili v akejsi apatii

Ženy bez varenia stratili svoju jedinou zmysluplnú činnosť. Sú to ženy z domácnosti, veľmi šikovné, a varenie by vynikajúco zvládali. Takto boli nevyužitú. Mali veľa voľného času, čo nebolo práve najvýhodnejšie.

Z mužov si len málokto našli prácu, aj to len tí, ktorí vedeli po francúzski. A tak svoj voľný čas trávil ustavičným chodením po chodbách. Len tak. Alebo len tak ležali na izbách, hlavne mladí. O nič nemali veľký záujem. Žili v akejsi apatii. Najmä v období, keď už tušili, že ich pravdepodobne vyhostia. Vtedy im už nešlo naozaj o nič.

Problém

Hlavný problém podľa mňa kotvil aj v tom, že v tábore pracoval personál, ktorý nemal rád utečencov. Vrátnici na nich nadávali. Nenávideli ich. Ich antipatiu bolo silno cítiť. Považovali ich za odpad. To bola veľká chyba. Zhodou okolností, šéf toho tábora bol Poliak, ktorý emigroval niekedy v 60-tych rokoch, takže už bol naturalizovaný. Na moju otázku, prečo nezamestnávajú ľudí, ktorí o to majú skutočný záujem, mi odvetil: "Kto to bude robiť za také peniaze?"

Azylový proces? Ako na dražbe...

Utečenecké tábory sú pre žiadateľov o azyl praktické. Po príchode do krajiny v nich môžu zostať tri mesiace. Potom je prvý pohovor. Po ňom väčšinou všetkých odmietnu. Je málo tých, ktorí na prvýkrát dostali súhlas. Utečenci si potom dajú odvolanie. Čakajú ďalšie tri mesiace a tak to pokračuje. V tábore môžu stráviť aj dva roky. Za dva roky sa naučia jazyk a určitým spôsobom sa aklimatizujú. A potom, väčšinou utečú z tábora ešte predtým, než ich deportujú. Ďalej žijú načierano vo svojich mestských komunitách.

Pohovor je len formálnou záležitosťou. S utečencami ho vedú kancelárski byrokrati. Otázky sú strohé, odpovede jednoslovné a na ich význame často veľmi nezáleží. Dôležitá je otázka vzdelania a príbuznosti. Rozhodujúci je i vek, zdravotný stav. Ako na dražbe...

Mohli by utiecť všetci ľudia zo všetkých krajín...

Či som bol z toho všetkého smutný? Asi ani nie... Vždy som mal iný názor, ako je všeobecný názor a len som sa v ňom po tejto skúsenosti utvrdil. Ono by to nemuselo takto byť, ale fakt je, že je to tak. Pretože niektorým ľuďom to vyhovuje. Veľké percento v tábore tvorili ekonomickí utečenci. Viem, že v niektorých krajinách je život komplikovaný, ale myslím si, že niektorí utečenci tam nemuseli byť. Znie to tvrdo, ale taká je pravda. Mohli by utiecť všetci ľudia zo všetkých krajín...

Smutno mi bolo len z tej beznádejnej situácie. Čo bude po tom, keď budú musieť opustiť utečenecký tábor? Aké to je, keď človek nevie, kde bude spať, hoci len jednu noc. Viem si predstaviť, ako to vplýva na človeka, keď takto žije viac ako rok. Je to depresívne. A nevedieť, čo bude ďalší deň..., čo bude s deťmi...?

JAKUB RYBÁR
spracovala Eva Tináková

Trochu termínov

UNHCR - Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov je humanitná organizácia, ktorá poskytuje medzinárodnú ochranu a pomoc utečencom na celom svete. Založený bol v roku 1951 Valným zhromaždením Organizácie Spojených národov s cieľom pomôcť približne 1,2 miliónu utečencov, ktorí boli v dôsledku druhej svetovej vojny vysídlení zo svojich domovov. Súčasným Vysokým komisárom Organizácie Spojených národov pre utečencov je Ruud Lubbers, holandský ekonóm a politik, ktorý začal pôsobiť v tejto funkcii od januára 2001.

Legislatíva - Po 2. svetovej vojne, ktorá mnoho občanov vysídliť a nepriamo spôsobila nástup totalitných diktatúr vo viacerých štátoch, na spoločnosť silno doľahol problém utečencov. Preto 28. júla 1951 bol v Ženeve prijatý Dohovor o právnom postavení utečencov. Dohovor však bol obmedzený časovo (zachytával len udalosti zapríčínujúce utečenectvo pred rokom 1951) a tiež miestne (vzťahoval sa len na členské štáty Dohovoru). Preto bol dňa 31. januára 1967 v New Yorku podpísaný Protokol týkajúci sa právneho postavenia utečencov. S Dohovorom a Protokolom vyslovilo súhlas Federálne zhromaždenie Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky a prezident republiky ich ratifikoval. V súčasnosti predstavuje počet účastníkov oboch týchto právnych nástrojov 108 štátov.

K týmto dohodám sa pridáva aj štatút UNHCR a viaceré regionálne dokumenty.

Legislatíva na Slovensku - Východiskom pre riešenie migračnej politiky sú Zásady migračnej politiky SR. Problematiku utečencov upravuje Zákon o pobyte cudzincov a od 1. 1. 2003 vstúpil do platnosti nový Zákon o azyle. Týmto legislatívnymi opatreniami urobilo Slovensko značný progres v oblasti vybudovania azylového systému a mechanizmov azylovej procedúry. Nový zákon vznikol v súvislosti s požiadavkou zosúladienia legislatívy Európskej únie v oblasti azylu. Rozdiel medzi doterajším zákonom a právom EÚ bol v absencii súdneho preskúmania správnosti prvostupňových rozhodnutí súdov. Nový zákon zároveň konkrétnejšie definuje pojem utečenec.

Definícia utečenca - Pojem utečenec sa vzťahuje na kohokoľvek, kto vzhľadom k obavám z prenasledovania z rasových, náboženských, národnostných sociálno-skupinových, politických dôvodov sa nachádza mimo krajiny svojej štátnej príslušnosti a vzhľadom k týmto obavám nemôže, alebo nechce využiť ochranu svojej krajiny. Alebo ten, kto sa bez štátnej príslušnosti nachádza mimo krajiny svojho predchádzajúceho trvalého bydliska a následkom týchto udalostí sa tam nemôže alebo zo strachu nechce vrátiť.

Priznanie štatutu utečenca - nastáva po individuálnom prehodnotení relevantných údajov daného prípadu a po aplikácii na definície utečenca z Dohovoru a z Protokolu. Uznatie štatutu utečenca preto osobu utečencom nečiní, ale ju za utečenca oficiálne prehlasuje. Osoba sa teda nestáva utečencom tým, že jej bol priznaný štatut utečenca, ale štatut jej bol priznaný, pretože utečencom je.

Mandatórny utečenec - osoba spĺňajúca kritéria štatutu utečenca UNHCR a podliehajúca mandátu a ochrane Vysokého komisára bez ohľadu na to, či bola alebo nebola uznaná hostiteľskou krajinou za utečenca.

Ekonomický utečenec - ak je osoba vedená k odchodu z vlastnej krajiny čisto ekonomickými pohnútkami, tak ide o ekonomického prisťahovalca, a nie o utečenca. Rozdiel medzi ekonomickým prisťahovalcom a utečencom však niekedy splýva. Za ekonomickými opatreniami, ktoré osobu postihujú existencne sa môžu skrývať rasovo, nábožensky, či politicky orientované ciele a zámery, ktoré sú namierené proti konkrétnej skupine ľudí. Obete týchto opatrení sa potom môžu pri opustení krajiny vzhľadom na uvedené okolnosti stať utečencami.

Vnútorne presídlení ľudia - ľudia vysídlení v dôsledku vojny a všeobecného násillia, no zostávajúci vo svojich domovských krajinách. V súčasnosti ich počet dosahuje 20 až 25 miliónov ľudí zo 40 krajín. Pretože neprekročili štátnu hranicu a stále - aspoň v teórii - požívajú právnu ochranu svojej vlády, nie sú chránení Konvenciou o utečencoch.

Azyl - je základným právom, ktoré je zahrnuté vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv a predstavuje jeden zo základných princípov medzinárodného práva.

Azimko, kalašnikov v ruke...

Azim Farhadi, narodený v Chan Abáde, Afganistan. Neskôr žil so svojou rodinou v Kábule až do svojich 17 rokov. A potom? Potom bola vojna. Zákopy v severnom Afganistane, presuny do centrály, vojenský súd v Kábule. Útek. Rusko. Slovensko. Aj takúto podobu môže mať životopis jedného z našich občanov. Kým sa ním stal, prekonal dlhú cestu.

Prečo si sa rozhodol opustiť domov?

Moji starší súrodenci opustili svoju vlasť kvôli škole, odišli študovať do zahraničia. Môj dôvod bol iný. Odišiel som kvôli vojne. Najskôr sme v Afganistane bojovali proti Rusom. Obsadili nás na 10 rokov a pokúšali sa ovládnuť celý štát. Po páde komunizmu sa zúfalo pokúšali udržať nadvládu. Nepodarilo sa im to. Ľudia sa voči nim vzopreli a tvrdo bojovali. Potom Afganistan obsadili mudžahídmi, svätí bojovníci podporovaní Pakistanom a Spojenými štátmi. Prišli ako odboj proti Rusom, ale so silným náboženským podtónom.

Krajina bola vo vojne. Nastúpil som na vysokú školu. Dva mesiace po začiatku semestra prišli do školy vojaci. Všetkých nás zajali, spútali a odviekli. V triede zostali len dvaja chlapci, mali 16 rokov. Ja som mal 17, takže na vojnu som musel nastúpiť.

Tvoja krajina bola v tom čase už takmer 15 rokov vo vojne. Vnímal si dovtedy túto skutočnosť?

Rodičia sa o nás starali, dávali na nás veľký pozor. Do školy nás brali na aute, rovnako zo školy, aby sa nám nič nestalo. Keď sme vyrástli a rodičia videli, že nemusia svoje deti držať doma, kvôli bezpečiu, pustili nás aj von. Ale aj tak sme boli pod kontrolou. Všetko sa zmenilo, keď ma odviekli na vojnu. Na prvú noc asi len tak ľahko nezabudnem. Vyšli som na strechu domu. Fúkal strašný vietor ... Azimko -

kalašnikov v ruke. Tú prvú noc som sa nesmierne bál, ale neukázal som to. Ostatní vojaci nás brali menejcenne, ako decká z Kábulu. Šepkali si o nás: veď vyzerajú ako dievčatá, ako môžu bojovať. Ale museli sme.

Proti komu ste vlastne bojovali? Kto bol váš nepriateľ?

Bojovali sme v takej divnej vojne. Po nástupe mudžahídov sme už vlastne nemali konkrétného nepriateľa. Ale medzi samotnými mudžahídmi bolo minimálne 10 politických strán, ktoré navzájom medzi sebou súperili. Každá strana chcela svojho prezidenta, svoju moc, svoju vládu. Táto situácia viedla k vojne všetkých proti všetkým. Bola to veľmi zlá situácia. Vtedy som sa rozhodol odísť preč z domu. Bolo to v roku 1995, pred ôsmimi rokmi.

A čo Taliban?

Taliban sa dostal k moci práve vtedy, keď som odišiel. Obsadili juh Afganistanu, mesto Kandahár. Zo začiatku im veľmi pomáhali Spojené štáty a Pakistan. Ľudia zmenu režimu privítali. Tešili sa z mieru, hoci nikto nemal žiadne práva. Všetci muži boli povinní nosiť bradu, ženy museli sedieť doma. Ale po dvadsiatich rokoch vojny boli ľudia veľmi radi, že je konečne

mier. Taliban stále sľuboval, že keď obsadí celý Afganistan, vnesie do krajiny systém, zákony, spravodlivosť. Ale aj keď ovládli celý štát, nič sa nezmenilo. Ale to už som bol preč, režim Talibanu som vlastne vôbec nezažil.

Kam si šiel, keď si opustil Afganistan?

Šiel som do Ruska. Bolo to jediné východisko. Šiíti odchádzali do Iránu, Paštúni do Pakistanu a kam mohol ísť Tadžik? Jedine do Ruska cez krajinu ako Tadžikistan, Uzbekistan, alebo Turkmenistan.

Ako dlho si bol v Rusku?

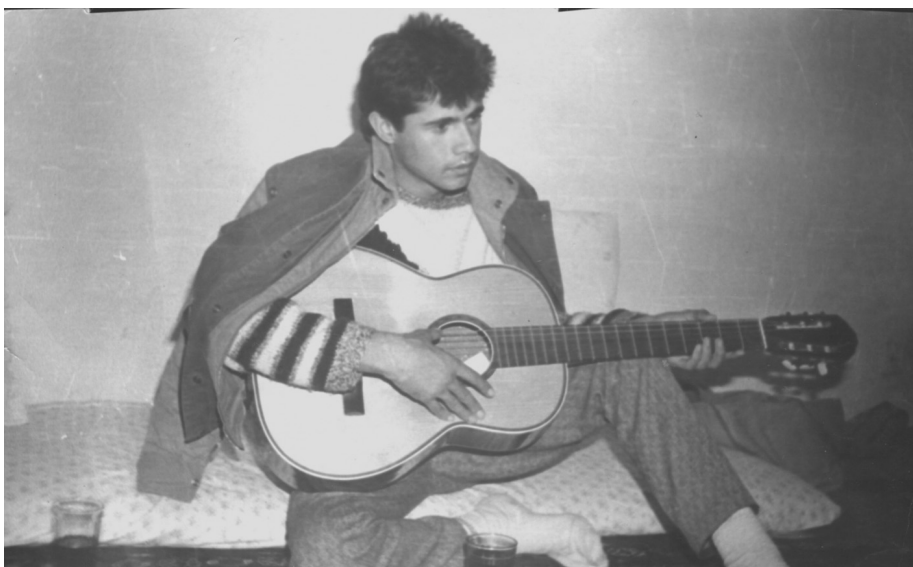
V Rusku som bol 8 alebo 9 mesiacov. Pracoval som ako obchodník. Môj krstný otec tam mal firmu, tak som sa u neho zamestnal.

Prečo si potom z Ruska prišiel práve na Slovensko?

Kým bolo Československo, moja sestra pracovala na ambasáde v Prahe. Posielala domov pohľadnice. Vďaka nej som mal predstavu, ako vlastne táto krajina vyzerá. Slovensko malo pre mňa aj ďalšiu výhodu. Ja som totiž vôbec nechcel odísť preč. Ale keď už som musel, chcel som aspoň zostať na blízku. Ponúkali mi možnosť ísť do Nemecka, alebo do Kanady. Ale Slovensko je predsa len bližšie k Afganistanu. V Rusku som stretol jednu pani, ktorá mi nesmierna pomohla pri ceste na Slovensko a tak som prišiel a zostal tu. Som jej za to veľmi vďačný.

Čo bolo najhoršie, keď si prišiel?

Čo bolo najhoršie? Neviem... Nemal som problémy, keď som prišiel na Slovensko. Šiel som rovno na oddelenie cudzineckej polície. Oni zavolali Afgáncov, ktorých poznali, takže takto som tu získal prvých známych. Rok som bol v tábore, kde som získal azyl. Až potom prišli ťažké chvíle. Nikto sa zrazu nestaral. Nikto sa nepýtal kde som, čo som, čo robím. Nikoho nezaujímal, čo vôbec existujem. Išiel som do Trnavy, k priateľom z Afganistanu, ktorí tu vyštudovali. Veľmi mi pomohli.

Ako sa ti podarilo zžiť sa s cudzím prostredím?

Na problémy som bol pripravený. Vedel som, idem do cudzieho štátu, kde nemám ani brata ani bližšieho príbuzného... Ale nebolo to jednoduché. Ubytovanie sa mi nakoniec podarilo zohnať v Trnave. Ďalší problém bol s prácou. Na Slovensku je veľká nezamestnanosť. Prvé štyri mesiace som ani len nevedel, ako sa volám. Potom som už začal pracovať. Vyznám sa v autách. Veľa som na nich precestoval. Šiel som do Nemecka, vtedy som ešte nepotreboval víza, kúpil som auto, súčiastky a tu na Slovensku predal. O taký rok neskôr som začal pracovať v Bille. Pomáhal som v sklade, vybavoval dodávky. Ďalší rok som brigádoval a potom ma to predsa len začalo ťahať ku škole. Podal som si žiadosť na jazykovú školu. Humanitárna rada pomoci utečencov na Slovensku odsúhlasila tento môj záujem a ponúkla sa, že mi zaplatí polovicu školného, ktoré bolo 7000 dolárov. Potom som začal študovať žurnalistiku na Filozofickej fakulte UK.

Ako sa ti podarilo zvládnuť slovenčinu?

Doma som študoval ruštinu. Na začiatku mi určite pomohla udomáčniť sa v cudzom jazykovom prostredí. Ale teraz mi už nepomáha, skôr ma mýli. Viaceré slová sú totiž rovnaké, ale význam majú úplne iný. Na tom často robím chyby. Nuž a čo sa týka slovenčiny, je to boj, ale snažím sa.

Ako ťa prijali ľudia?

Problémy som mal predovšetkým na hraniciach. Hocikedy som sa vybral do cudziny, či už za bratom do Nemecka, alebo za priateľmi, vždy nastali komplikácie. Všetci

Zbierka SOS IRAK

Občianske združenie Človek v ohrození pozorne sleduje priebeh vojny v Iraku a vyhodnocuje jej možné dopady na civilné obyvateľstvo. Dnes sa ešte nedá presne odhadnúť, kedy sa vojna skončí ani aké budú jej skutočné dopady na situáciu obyvateľov. Už dnes je ale isté, že sa do obnovy povojnového Iraku bude musieť medzinárodné spoločenstvo zapojiť všetkými silami, aby sa zabránilo ďalším ohniskám konfliktov vyplývajúcim zo sociálneho napätia.

Združenie Človek v ohrození sa preto rozhodlo vyhlásiť už teraz verejnú zbierku a umožniť slovenským občanom, aby pomohli ľuďom v Iraku čo najskôr odstrániť všetky sprievodné javy prebiehajúcej vojny a dlhoročného strádania pod diktátorským režimom.

Naše združenie je známe poskytovaním konkrétnej a adresnej pomoci, s ktorou má dlhodobé skúsenosti. Hneď ako bude možné do Iraku vycestovať, vytypujeme vhodný projekt, na ktorý výťažok zo zbierky čo najúčelnejšie využijeme. Slovenská verejnosť bude o projekte priebežne informovaná.

Číslo účtu: 266 552 0333 / 1100

colníci vždy nedôverčivo pozerali, kontrolovali, vypytovali sa. Môj utečenecký pas totiž nepoznali. Negatívne skúsenosti sa teda obmedzili len na hranice. S inými ľuďmi som nemal problémy. Občas sa pritrafila nejaká bitka v krčme. Videli, že som cudzinec a tak si mysleli, že si môžu dovoľovať. Alebo sa mi stalo, že ma zastavili Rómovia, chceli mi zobrať peniaze. To sú také drobné konflikty. Ale ja mám ľudí rád a chcem mať s nimi dobré vzťahy.

Ako je to medzi vami Afgáncami? Tvoríte na Slovensku silnú skupinu?

Držíme dokopy. Žeby sme bola silná skupina, tak to sa nedá povedať. Ale stojíme jeden za druhým. Dokopy je na Slovensku 78 Afgáncov. Sústreďení sme na západe Slovenska. Máme svoj zväz. Vieme sa podržať a vieme si pomôcť. Ale nestráňime sa ostatných ľudí a snažíme sa čo najlepšie zapadnúť.

Máte tu podmienky pre svoju kultúru, náboženstvo?

Na Slovensku, napriek vašej srdečnosti, predsa len cítiť strach z nového a nepoznaného a takými sme pre vás aj my. Každá žiadosť o vybudovanie mešity, alebo aspoň modlitebne v Bratislave, bola zrušená. Argumenty sú rôzne, je medzi nimi aj taký, že veď v "susednej" Viedni je mešita až 7. Zatiaľ sa na modlitbách schádzame v skladových priestoroch v Karlovej Vsi. A to mi trochu chýba. Inak nemám problémy. Spoznal som veľa príjemných ľudí, našiel si kamarátov i pár skutočných priateľov.

Mohammad Azim Farhadi získal po 8 rokoch mimo domova a 6 rokoch na Slovensku štátne občianstvo Slovenskej republiky. V súčasnosti študuje na katedre žurnalistiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. Zaujíma ho politika, slovenská, ale i domáca, vlastne teraz už zahraničná. O svojom búrlivom osude sa chystá napísať knihu. Azim má skvelé predpoklady pre úspešnú budúcnosť. Príbeh so šťastným koncom...? Aj tak by sa dalo povedať. To šťastie však bolo čímsi podmienené... čím presne? Nechajte sa prekvapiť, na to vám určite skoro odpovie vo svojich knihách pán Azim Farhadi.

za rozhovor ďakuje Eva Tináková

Severná Kórea zabíja aj bez jadrových zbraní

"Až do svojich trinástich rokov som bol presvedčený, že neexistuje šťastnejšie miesto na zemi ako Severná Kórea. Presne to mi v škole aj doma stále prízvukovali. Keď v našej krajine vypukol hladomor, videl som, ako sa mi kamaráti strácajú pred očami, v noci som počul ľudí plakať od bolesti a ráno pozoroval, ako odvádzajú mŕtve telá - ešte aj dnes to mám pred očami ako zlý sen." Sedemnásťročný Kang Hyuk je jedným z tisícok Severokórejčanov, ktorí majú v hlave otrasné spomienky na minulosť, ale pred sebou nádejnejšiu budúcnosť. S celou rodinou sa mu totiž podarilo utiecť, a dnes už žije v južnej časti rozdeleného ostrova. So svojim svedectvom o tragických pomeroch v krajine Kim Čong Ila vystúpil začiatkom marca pred auditóriom medzinárodnej konferencie o porušovaní ľudských práv v Severnej Kórei. Po Soule a Tokiu sa jej dejiskom stala prvýkrát metropola post-komunistického štátu v strednej Európe, Praha - spoluorganizátorom bolo občianske združenie Človek v tísní.

Medzi účastníkmi dominovali Juhokórejčania. "Naši ľudia sa už vôbec neobávajú hrozieb severokórejskej vlády o jej jadrových zbraniach. Oni sa nám už toľkokrát vyhrážali, že sme ich prestali brať vážne," hovorí Mi Sung Lee zo Soulu, dobrovoľníčka v centre pre adaptáciu detí utečencov ich severných susedov. "Oveľa horšou výstrahou sú pre mňa skúsenosti tých ľudí, mučenie, aké zažili, a samotný fakt, že sa také niečo môže diať - aj teraz, v tomto momente, len pár kilometrov od našich hraníc."

Akýkoľvek náznak kritiky alebo nespokojnosti trestá Pchjongjang ako politický zločin. Ji Hae-Nam (54) zatkla pred desiatimi rokmi tajná polícia za to, že ju niekto počul spievať juhokórejskú ľudovú pieseň. Počas vyšetrovania ju týrali a niekoľkokrát znásilnili. Dva roky prežila v pracovnom tábore a keď ju "z milosti Veľkého vodcu" prepustili, jej syn aj väčšina príbuzných už nežili - zahynuli od hladu. "Rozhodla som sa utiecť, ale čínski tajní agenti ma chytili a vrátili späť - a šla som znovu rovno do väzenia." Čína v ostatných rokoch ešte sprísnila kontrolu svojich hraníc a prichytených Severokórejčanov - na zák-

lade dohody s ich vládou a napriek podpisu medzinárodnej konvencie o utečencoch - vracia do vlasti. Považuje ich totiž len za ekonomických migrantov, ktorým žiadne politické prenasledovanie nehrozí. Opak tvrdí Elizabeth Parker z Christian Solidarity Worldwide: "Zaznamenali sme životné príbehy desiatok ľudí zo Severnej Kórei, ktorí žijú alebo sa ukrývajú v štyroch okolitých krajinách. To, čím prešli v hrozivých koncentračných táboroch, si väčšina obyvateľov slobodného sveta ani nevie predstaviť. A dnes je v nich stále okolo 150 tisíc politických väzňov, ktorí 12 až 16 hodín denne ťažko pracujú, sú týraní a dostávajú minimálnu stravu."

Zabrániť hladomoru pritom zostáva kľúčovým cieľom medzinárodných humanitárnych organizácií. Z ich dodávok v súčasnosti žije tretina severokórejského obyvateľstva, pričom polovica z celkového počtu 22 miliónov dodnes trpí podvýživou. Pchjongjang bráni humanitárnym pracovníkom kontrolovať, či sa potraviny a ostatné artikly dostanú až k najchudobnejším, vo viacerých prípadoch naopak skončia v rukách vlády a armády. "Aj naši vojaci hladujú," hovorí Ji Hae-Nam, "kedysi im ľudia radostne mávali na pozdrav, dnes sa ich boja. Často sa totiž stáva, že celá jednotka príde do dediny a kradne obyvateľom jedlo. Dokonca pijú mlieko z prs žien, ktoré koja svoje malé deti." Odborníci uvažujú, či medzinárodná pomoc, ale aj tzv. "sunshine policy", teda politika pozitívneho prístupu zo strany Južnej Kórei či USA ešte neprispieva k tomu, že sa komunistický režim drží pri živote - prinajmenšom odstavenie alebo zníženie dodávok by však mohlo mať pre tamojších obyvateľov tragické následky. Stredoškólák Kang Hyuk vidí budúcnosť svojho rodiska pesimisticky: "Kim Jong Il by mal zomrieť, ale nemyslím si, že sa to stane, lebo - pozrite, aký je tučný, má sa tak dobre, že bude určite ešte žiť veľmi dlho. A po ňom príde jeho syn a ich režim bude pokračovať..."

Lucia Kubošová

México

Keď lietadlo pristávalo na letisku v Méxicu D. F. (v anglickej verzii Mexico City), môj spolucestujúci mi položil otázku: "Už veríš, že si v Mexiku?" Zamyslela som sa. "Nie. Myslím, že uverím, až keď vystúpim z lietadla." Uverila som. A verím, že kto raz navštívi Mexiko, bude chcieť uveriť aj tomu, že raz sa tam vráti.

Nie, nie, toto nie je dobrá štvrt'. Nie je bezpečná," blabotal náš priateľ za volantom po španielsky a ja som nafahovala uši, aby som sa uistila, že rozumiem. Prvý raz vo svojom krátkom živote som počula o bezpečných a nebezpečných štvrtiach a cez povrch mojej optimistickej duše sa nenápadne začal prehrýzať strach. "A ona je blondínka!" pokračoval s vážnym povzdychom. Pochopila som, že je to problém. V tej chvíli som ešte netušila, že slová "ona" a "blondínka" sa stanú mojím "menom a priezviskom" na ďalšie tri týždne. Auto uháňalo ulicami hlavného mesta. Nepamätám si, či na nich boli semaforey, pretože podľa jazdy sa to odhadnúť nedalo a sústredenie na rýchly španielsky rozhovor ma zamestnávalo natoľko, že som si cestu veľmi nevšímala. Navyše nad Mexikom už vládla hlboká noc.

Zastali sme pred hotelom. Recepčný sa na mňa významne pozrel a po vybavení oficialít mi podal kľúč. "Nezabudnite sa zamknúť, prosím!" povedal tlmeným hlasom. Môj spolucestujúci - spolužiak z vysokej školy - Otto, pôvodom Kolumbijčan, na mňa veľavýznamne pozrel a výraz v jeho očiach prezrádzal provokatívnu vetičku: "A to ešte nie je všetko... Uvidíš!"

Keď som vošla do izby, pripravená na nahoršie, čakalo ma príjemné prekvapenie. Bola čistá a útulná. Dokonca aj umývadlo žiarilo belobou. Akonáhle som sa sklonila k vodovodnému kohútiku (ešte som nebola zamknutá), vrazil do izby Otto. Skôr, ako ma vyhrešil, že som neposlúchla odporúčanie recepcného, skríkol len: "Nepi!" Keď mi vysvetlil, že vodu si musím "pre istotu" kupovať, dodal: "Zamkni sa a sama nikam nechod!" Je to nebezpečné."

"Veď sme v bezpečnej štvrti," zaprotestovala som.

"Ale sme v Mexiku."

Ranná atmosféra hlavného mesta vo mne zanechala pár hmlistých dojmov: pestrofarebné ulice plné stánkov, ľudia s krásnou hnedastou pleťou, medzi ktorými som sa cítila (aspoň raz) vysoká a štíhla, tancujúci Indiáni, hluční hudobníci a deti. Plné ulice detí, ktoré zobru - najmä od cudzincov a predovšetkým jedlo. Vďaka nim sme prišli o slovenské pagáčky, ktoré sme si šetrili na raňajky. O to skôr som si začala privykať na mexickú stravu a na nekonečné

vľavo hore: Jeden z 365 kostolov v meste Puebla.

vpravo dole: Námestie troch kultúr (La plaza de las tres culturas) v Mexiku City

hľadanie vhodného (t. j. pomerne čistého) stánku, kde sa človek môže najesť bez rizika nákazy tráviaceho traktu.

Keď nám usmievavá pani v stánku vymenovala ponuku ranného menu, väčšina jedál začínala alebo končila slovom kukurica (la maíz). Ešte som netušila, že práve týmito raňajkami sa pre mňa začalo obdobie stravovania bez obilnín a zemiakov, ktoré v tejto krajine, ako ma informovali miestni "jedla väčšinou len prasiatka"... Jedálny lístok bol však pestrý - plný kukurice, ovocia a najmä korenín.

Keď sme vystúpili

z metra, čistého a nádherne vyzdobeného obrovskými farebnými fotografiami mexickej prírody, cítila som sa naozaj ako v inom svete. Dav miestnych ľudí v dusnom májovom vechu (bolo okolo 35°C) lenivo stúpala eskalátorom k východu. Len ja som mala stále pocit, že sa treba ponáhľať.

"Prečo idú tak pomaly?" spýtala som sa netrepežlivo Otta.

"A prečo by mali ísť rýchlejšie?"

Vyhľadali sme

telefónnu búdku a Otto zavolať svojmu známemu Alejandrovi, u ktorého sme plánovali stráviť niekoľko nasledujúcich dní. "Hola, Alejandro!" zvolal Otto do slúchadla a zhováral sa so známym na opačnom konci drôtu. Teplo ma nesmierne unavovalo a vrava v cudzom jazyku všade naokolo tiež. Z Ottových slov som vycítila, že Alejandro súhlasí s naším príchodom, a to mi v tej chvíli stačilo. Z malátnosti spôsobenej horúčavou ma prebrala až veta, ktorá mi opäť pripomenula, že podľa môjho zovňajšku bude v tejto krajine všetkým okamžite jasné, že som cudzinka: "Spoznáš ma jednoducho, mám so sebou blondínku." Cítila som, že Ottovi, ktorý bol vždy cudzincom na Slovensku, spôsobuje do istej miery radosť, že tentoraz som exotickým objektom záujmu ja. Bola to pravda. Farba mojej pleti a vlasov vzbudzovala zvýšený záujem žobrajúcich detí a hudobníkov, ktorí s temperamentným spevom, sprevádzaným hrou na harmonike či gitare, brázdili všetkými, už aj tak dosť hlučnými ulicami, a dokonca ich bolo počuť i v dopravných prostriedkoch. Rovnako sa o mňa zaujímali aj všetci "belosi" a "belošky", ktorí podľa mexického zvyku nadväzovali kontakty kdekoľvek a kedykoľvek. Bol to zvláštny, až šokujúci pocit, keď som sa zrazu ocitla v pozícii príslušníčky etnickej menšiny, ktorá svoju inakosť nemôže ukryť a musí ju niekedy neustále so sebou...

Alejandro prišiel o pol hodiny neskôr, ako mal. Jeho neskorý príchod bol pre mňa prvým krokom k tomu, aby som si začala zvykať, že tak ako je presnosť výsadou kráľov, výsadou Mexičanov je (minimálne) polhodinové meškanie, a prestala sa konečne ponáhľať. Pomalosť a neskoré príchody na schôdzky sú v Mexiku také prirodzené ako dýchanie. Cudzincovi sa preto neoplatí upozorňovať na seba ešte aj odlišným tempom chôdze.

Doprava:

Všetky pozemné dopravné prostriedky mestskej dopravy (autobusy, dodávky a taxíky) v Mexiku City sú bielo-zelené.

V Mexiku City nehľadajte autobusové zastávky, ak aj nejakú nájdete, nečakajte na nej. Dopravné prostriedky zastavujú kdekoľvek na znamenie. Autobusová zastávka je dobrá len na zistenie smeru, ktorým dopravný prostriedok jazdí.

Diaľkové linky nie vždy idú až tam, kam ste si zakúpili lístok. Môže sa vám stať, že ak v autobuse ostanete len dvaja, vyloží vás spolu s väčšinou pasažierov, aby linka nebola strátová. Vašou úlohou je vypátrať inú dopravnú spoločnosť, ktorá vás odvezie potrebným smerom. Lístok vám našťastie platí.

Orientácia:

Ak si chcete overiť smer svojej cesty, spýtajte sa pre istotu troch Mexičanov. Ak sa dvaja zhodnú, vyberte sa daným smerom. Ich hrdosť im niekedy bráni priznať, že v skutočnosti nevedia, kde sa nachádza miesto, ktoré hľadáte.

Strava:

Ak vám čašník povie o jedle, že je "un poco picante" (trošičku pikantné), nezabudnite si objednať dostatok vody.

Ak ananás neukradnete včas z taniera, môžete si byť istí, že vám ho niekto okorení.

Do ZOO, prírodných múzeí, k pyramídám a ďalším exteriérovým turistickým atrakciám si vždy zoberte igelitku. Množstvo exotických plodov popadaných na zemi vás určite vyprovokuje k ich intenzívnemu a v Mexiku dokonca vítanému zberu.

Nákupy:

Naučte sa aspoň základy španielčiny. Tak odstránite podozrenie, že ste bohatý Američan.

Zjednávajte, zjednávajte, zjednávajte...

Zoberte si so sebou ženu. Predavači k vám budú ohľadupľnejší a hneď vám ponúknu nižšiu cenu.

Kostol:

Keď vás v kostole prekvapí krik, akoby sa konala manifestácia alebo prevrat, neľakajte sa, ide o súčasť omše. To sa len Mexičania radujú, že Kristus žije...

Ona Je zo Slovenska

a bude u nás bývať, kým sa Otto nevráti," oznámil Alejandro svojej mame, keď sme vstúpili do domu. Situácia sa akýmsi zvláštnym riadením osudu vyvinula tak, že Otto ma v ten večer nechal aj so svojou batožinou a mojou začiatočnícky zlou španielčinou v neznámej rodine v neznámom meste. Našťastie na to mal vážny dôvod. Kým Otto s Alejandrom vysvetľovali situáciu, smer našej ďalšej cesty a ďalšie plány, rozhliadala som sa po dome. Zarazilo ma, že nás pri vchode nezastavil klasický ceremoniál vyzývania a odkladania vecí na chodbe alebo v hale a ocitli sme sa priamo v obývačke. Na stolíku v rohu izby bol portrét Panny Márie, pri ňom množstvo rodinných fotiek, sviečok a kvetov. Pri pohľade na tento malý modlitebný kútik vo mne zažiarila iskra istoty, ktorú som už poriadne potrebovala. Alejandro a jeho sestra Carmen odprevadili Otta na autobus. Ja som ostala v mojom novom dočasnom "domove" a pokúšala som sa vyrovnáť s ťažko stráviteľným vnútorným pocitom "odloženej batožiny". Ukázalo sa, že mama rodiny hovorí síce zle, ale anglicky. Na jej snahu som odpovedala svojou nesmierne lámanou, ale predsa len španielčinou. Odmenou za moje snaženie bol výrok pri večeri, ktorú vždy absolvovala celá rodina spolu: "Viete, že blondínka hovorí španielsky?"

Myslím, že rodina odhadla úroveň mojej španielčiny a vždy pri výbere programu na nasledujúci deň som listovala v obrazovej publikácii o Mexiku, podľa ktorej som si vyberala, kam chcem ísť. Bolo zaujímavé a zábavné súčasne, ako sa bránili plánu, ktorý by mal viac ako dva body. Na všetko treba mať čas... Ak nejaký ostane, je to len dobre. Budeme si môcť oddýchnuť.

El Zócalo, hlavné námestie v Mexiku City

Ráno som v letných šatách s úsmevom na tvári zbehla zo "svojej" izby pripravená na výlet do mesta.

Raňajky, na rozdiel od večere, absolvoval každý člen rodiny v čase, ktorý mu vyhovoval, vzhľadom na rozdielne odchody do práce.

"Čo si dáš na raňajky?" spýtala sa ma malá Alejandra, ktorá zo mňa podľa možnosti nespúšťala oči a využívala každú príležitosť držať ma za "bielu ruku". V tom momente však zabarikádovovala prístup k chladničke.

Po niekoľkých dňoch som vedela, že nasleduje "teror": "Kým mi nepovieš, ako sa to volá po španielsky, nedostaneš jesť." Popis, že moje vytúžené raňajky sa nachádzajú vpravo hore v chladničke, takmer nikdy nezabral. Vďaka tomu som čoskoro najlepšie ovládala slovnú zásobu týkajúcu sa jedla.

"Zavolám do práce, že neprídem, a pôjdem s tebou," vyhlásil rozhodne Alejandro.

"Alejandro, myslím, že môžem ísť sama," pokúsila som sa nebyť na príťaž.

"Nemôžeš ísť sama," dôvod na seba nedal dlho čakať, "lebo si blondínka a máš nevhodné šaty."

Napokon som kapitulovala. Malo to svoje výhody. Postupne som si osvojovala aspoň ako-tak korektné správanie ženy v Mexiku... Samozrejme, vďaka neustálemu porušovaniu miestnych zvykov a spoločenských pravidiel. S istým odstupom času veľmi rada spomínam na drobné epizódky, ktoré ma spočiatku zarážali, nie však urážali, a privádzali ma do nemého úžasu nad tým, koľko "hrubých" chýb v spoločenskom správaní môže vďaka inému kultúrnemu kontextu narobiť aj "dobře vychované" dievča.

Nepísaný mexický kódex pre ženy hovorí:

Doma vládne matriarchát, na verejnosti patriarchát, inými slovami, žena je paňou doma a muž je pánom na verejnosti.

Nehodí sa, aby žena chodievala do istých častí mesta a už vôbec nie sama. - Ja som hľadala dámsku toaletu v kaviarni v istej štvrti, kam dámy nechodia. Samozrejme, bola som sama.

Ak už sa žena vyberie sama do mesta, nie je vhodné, aby mala oblečenú krátku sukňu, resp.

iné "nevhodné" oblečenie, pretože ju automaticky zaradia do kategórie "nevychovaných" žien. - Neustále som nosila krátke letné šaty a nešlo mi do hlavy, prečo sa niektorí miestni obyvatelia správajú tak temperamentne, že to hraničí s vulgárnosťou, a prečo si ma miestne ženy premeriavajú sústrastným pohľadom.

Žena si nikdy nenesie svoju batožinu, pokiaľ je s ňou muž. Ak to urobí, je to urážkou muža. - Nerada, ale predsa, som sa dobrovoľne naučila pri východe z domu odovzdať svoj batož svojmu sprievodcovi...

Žena nikdy neplatí za jedlo, pokiaľ je s ňou muž. Ak to urobí, je to urážkou muža. - V tomto prípade sa hodí využiť pravidlo číslo jedna a peniaze vnútiť sprievodcovi už doma alebo jednoducho prijať pohostinnosť, ktorá sa človeku núka.

Žena pri vystupovaní z dopravného prostriedku prijme nastavenú pomocnú ruku, aj keď jej ju ponúka neznámy muž. Ak ju neprijme, môže ho tým uraziť. - Ide o pekný prejav galantnosti, ktorý som spočiatku prehliadala. Až neskôr som sa naučila prijímať podávané ruky, dokonca s istým pôžitkom a hrdosťou na to, že som žena.

Žena nikdy nehrá domino alebo karty (a iné spoločenské hry) s mužskou spoločnosťou, ani v rámci rodiny. Môže partnerovi radiť, robiť mu spoločnosť, ale hry sa nezúčastňuje. - Pamätám si, ako Alejandrových príbuzných šokovalo, keď som odsúhlasila, že si s nimi zahrám domino. Myslím, že naozaj nevedeli, čo si majú o mne myslieť. Ich prekvapenie som spočiatku nechápala. Pochopila som až v momente, keď prišla malá Alejandra s mamou a spýtala sa: "Mama, môžem si zahráť aj ja?" Mama odpovedala: "Nie, moja, to sa nepatrí." "A môžu blondínky robiť to, čo sa nepatrí?"

Všetky nepísané pravidlá by sa dali zhrnúť do jedného: Na verejnosti je vhodné a žiadúce prijať nadradenosť a ochranu muža.

Možno to vyznie zvláštne, ale pobyt v hlavnom meste Spojených štátov mexických vo mne nevyprovokoval feministickú reakciu. Práve naopak, naučil ma byť ženou. Viac si uvedomoval každodenné drobnosti, ktorými tamojší muži s hrdosťou obdarúvajú ženy, len preto, že ich Boh stvoril ako ženy, všetky - nielen svoju vyvolenú. Naučil ma čakať a vytvárať priestor na prijímanie darov, na prijímanie ponúkanej služby, a spolu s tým rozdávať pocit dôležitosti

malých skutkov milosrdenstva. Ten pocit si uvedomujem vždy, keď "tajne" čakám, že dostanem prednosť vo dverách, že mi niekto pomôže odniesť môj ťažký batoh, prípadne, že sa obzrie a podá mi ruku, keď pod nohami necítim istú pôdu... Niekedy sa len pousmejem, ak sa nič také nestane. Niekedy je mi ľúto - keď vidím muža, ktorý sa snaží žene

prejaviť svoju úctu (vziať tašku, otvoriť dvere), a ženu, ktorá nič také nečaká - že sme si v Európe v rámci emancipácie odvykli čakať...

Záverom

Jedného rána som znovu zbehla zo "svojej" izby a privítalo ma slovenské "Dobré ráno!" so silným mexickým prízvukom. Alejandro a Alejandra sa pomaly učili slovensky. Vzápätí sa za nimi objavil Otto. Takmer som plakala dojatím, že konečne môžem povedať nielen to, čo viem, ale aj to, čo chcem. Materinský jazyk je predsa len materinský jazyk. Cítila som sa nesmierne pokorená svojou zlou španielčinou a občas nevhodnou inakosťou, ale súčasne som bola aj hrdá. Práve vďaka nim sa pred mnou otvoril nový, nepoznaný priestor - aj v mojej vlastnej duši.

Až v tomto momente začalo naše skutočné putovanie krížom-kráľom po Mexiku. Bolo však veľmi užitočné, že ma predtým niekto trochu prevychoval...

Verím, že nie k horšiemu...

-zm-

Foto: pp a zm

Pyramídy - pozostatky pôvodnej civilizácie uprostred pralesa

Muži a ženy majú rozdielne citové potreby

Muži a ženy si obvykle neuvedomujú, že majú rozdielne citové potreby. Inštinkt im preto ne-našepkáva, ako si navzájom pomáhať. Muži dávajú to, čo chcú muži, a ženy zasa to, čo chcú ženy. Výsledkom je potom nespokojnosť a odpor na oboch stranách. Myslia si, že ich lásku nikto neuznáva a neo-ceňuje. Pravda je, že lásku síce dávajú na-javo, ale nevhodným spôsobom. Napríklad žena považuje za prejav lásky, keď sa veľa vypytuje alebo stará. Ale muža obvykle takéto správanie rozčúli, začne mať pocit, že sa ho partnerka snaží kontrolovať, a chce pre seba viac priestoru. Žena jeho reakcii nerozumie, lebo ona by bola za takúto podporu vďačná.

Podobne aj muži dávajú najavo lásku, ale často to robia tak, že partnerka nemá pocit opory a pochopenia. Napríklad, keď je žena nešťastná, muž považuje za prejav lásky a podpory, ak začne jej problémy zmenšovať poznámkami ako: "Netráp sa, veď o nič nejde." Alebo si ju vôbec nevšímá, lebo jej chce dať "priestor", aby mala možnosť upokojiť sa a zvládnuť to sama. Tým, čo považuje za podporu, vyvoláva v žene pocit, že ju podceňuje, vôbec ju neľúbi a navyše si ju nevšímá.

Dvanásť druhov lásky

Väčšinu našich zložitých citových potrieb možno zhrnúť ako potrebu lásky. Každé

pohlavie má však šesť typických potrieb lásky, ktoré sú rovnako dôležité. Ak pochopíme týchto dvanásť rôznych druhov lásky, ľahšie zvládneme takmer nadľudskú úlohu - zistiť, čo náš partner skutočne potrebuje.

Primárne potreby lásky žien a mužov

Ženy potrebujú:

1. Záujem
2. Pochopenie
3. Úctu
4. Oddanosť
5. Uznanie
6. Ubezpečenie

Muži potrebujú:

1. Dôveru
2. Prijatie
3. Ocenenie
4. Obdiv
5. Súhlas
6. Povzbudenie

Čo sú to primárne potreby

Každý človek potrebuje všetkých dvanásť druhov lásky. Ak označíme šesť druhov lásky ako primárne

pre ženy, neznamená to, že muži ich nepotrebujú. Aj muži totiž potrebujú záujem, pochopenie, úctu, oddanosť, uznanie a ubezpečenie.

Pochopenie partnerových primárnych potrieb je jedným z tajomstiev zlepšovania vzťahov. Žena dáva to, čo potrebuje ona, a zabúda pri tom, že jej milý možno potrebuje niečo iné. Podobne aj muži, sa sústredia na svoje potreby a neuvedomia si, že druh lásky, ktorý potrebujú oni, nemusí vyhovovať ich vyvolenej.

Najdôležitejšie na tomto novom poznatku je, že rôzne druhy lásky vyvolávajú určitú odozvu. Napríklad, keď muž prejaví záujem a pochopenie, žena mu to automaticky vráti v podobe dôvery a prijatia, ktoré patria medzi jeho primárne potreby. A naopak, ak žena vyjadrí svoju dôveru, muž automaticky zareaguje a prejaví záujem, ktorý partnerka potrebuje.

V ďalších odsekoch uvedieme definície dvanástich druhov lásky a ich odozvy.

1. Ona potrebuje záujem, on dôveru

Keď sa muž zaujíma o pocity ženy a záleží mu na nej, ona má pocit, že ju miluje a stará sa o ňu. Keď v nej svojím záujmom vyvolá pocit, že je pre neho jediná, podarilo sa mu uspokojiť jej prvú primárnu potrebu a prirodzeným dôsledkom je, že mu partnerka začne väčšmi dôverovať. A keď dôveruje, stáva sa otvorenejšou a vnímavejšou.

Keď je žena voči mužovi otvorená a vnímavá, muž cíti, že mu dôveruje. Dôverovať mužovi znamená veriť, že robí to najlepšie a pre svoju partnerku chce len to najlepšie. Keď je zo žieniných reakcií zrejme, že dôveruje v schopnosti a úmysly svojho muža, znamená to, že jeho prvá primárna potreba bola uspokojená. Muž bude automaticky pozornejší a vnímavejší k partnerkiným pocitom a potrebám.

2. Ona potrebuje pochopenie, on prijatie

Žena cíti, že ju partner chápe, keď hovorí o svojich pocitoch a on ju pozorne, s účasťou počúva. Čím častejšie žena cíti, že ju partner chápe, tým je pre ňu ľahšie muža prijať a naplniť tak jeho primárnu potrebu. Keď žena s láskou prijíma muža takého, aký je, a nesnaží sa ho zmeniť, muž oceňuje, že ho akceptuje. Prijatie je opak odmietnutia. Neznamená to, že žena partnera považuje za dokonalého, ale týmto postojom dáva najavo, že ho nechce zmeniť, lebo verí, že sa sám vie zmeniť k lepšiemu. Keď má muž pocit, že ho žena akceptuje, vie ju aj vypočuť a prejať jej pochopenie.

3. Ona potrebuje úctu, on ocenenie

Žena cíti, že sa jej dostáva úcty, keď muž uznáva a uprednostňuje jej práva, želania a potreby. Ak sa muž správa tak, že berie do úvahy jej myšlienky a pocity, žena vie, že to je prejav úcty. Pre naplnenie tretej primárnej potreby ženy sú

nevyhnutné aj konkrétne prejavy, napríklad kvety a darčeky pri rôznych osobných výročiach. Pre ženu, ktorej partner preukazuje úctu, nie je ťažké poskytnúť mužovi ocenenie.

Keď žena uzná, že má osobný prospech z mužovho správania, on to považuje za ocenenie svojho úsilia. Ocenenie je normálna reakcia na poskytnutú podporu. Muž vie, že ak ho žena ocení, jeho úsilie nebolo zbytočné a povzbudí ho to dávať viac. Automaticky získa väčšiu motiváciu a svoju partnerku si váži ešte väčšmi.

4. Ona potrebuje oddanosť, on obdiv

Ak sú pre muža na prvom mieste potreby partnerky, ak jej ochotne poskytuje oporu, vychádza jej v ústrety, naplňa tým jej štvrtú primárnu potrebu lásky. Žena priam kvitne, ak cíti, že ju muž zbožňuje a je pre neho vždy na prvom mieste. Muž túto jej potrebu uspokojuje, ak sú jej pocity a potreby preňho dôležitejšie než ostatné záujmy - napríklad práca, štúdium a oddych. Keď žena vie, že je pre muža na prvom mieste, pocíti k nemu obdiv.

Žena potrebuje cítiť mužovu oddanosť, mužovou primárnou potrebou je zase obdiv. Obdivovať muža znamená prejavovať príjemné prekvapenie, radosť a súhlas. Muž cíti, že je obdivovaný, keď jeho ženu príjemne prekvapia jeho vlastnosti či schopnosti, medzi ktoré patrí humor, sila, vytrvalosť, serióznosť, úprimnosť, zmysel pre romantiku, láskavosť, pochopenie a iné tzv. staromódne cnosti. Keď muž cíti, že je obdivovaný, dodáva mu to istotu a ochotne sa žene oddá a zbožňuje ju.

5. Ona potrebuje uznanie, on súhlas

Ak muž neprotestuje a neháda sa, ak prijíma a uznáva oprávnenosť jej pocitov a túžob, žena cíti, že ju skutočne miluje, lebo uspokojuje jej piatu primárnu potrebu. Mužovo uznanie potvrdzuje právo ženy na pocity. (Muž môže uznať jej hľadisko, hoci sám má iné.) Keď sa muž naučí prejavovať toto uznanie, žena mu to určite oplátí svojím súhlasom, ktorý zasa potrebuje on.

Každý muž potajomky túži byť pre svoju ženu hrdinom, chrabрым rytierom. A práve jej súhlas signalizuje, že úspešne zložil skúšku. Žena svojím súhlasným postojom reaguje na mužove dobré vlastnosti a vyjadruje svoju celkovú spokojnosť s ním. (Súhlasný postoj však nemusí znamenať bezvýhradný súhlas.) Súhlasný postoj hľadá za mužovým správaním dobré úmysly. Muž ľahšie prejaví uznanie, ak cíti ženin súhlasný postoj.

6. Ona potrebuje ubezpečenie, on povzbudenie

Ženina primárna potreba ubezpečenia sa naplní, ak jej muž opakovane dáva najavo svoj záujem, pochopenie, úctu, uznanie a oddanosť. Muž svojím správaním ženu ubezpečuje, že ju stále miluje. Muž sa často mylne domnieva, že ak raz splnil všetky primárne potreby svojej partnerky a ona je spokojná a šťastná, mala by vedieť, že ju skutočne ľúbi. Lenže to nestačí. Žena potrebuje na uspokojenie svojej šiestej primárnej potreby, aby ju opakovane ubezpečoval.

Muž zasa potrebuje od ženy povzbudenie. Povzbudzujúcim postojom vyjadruje dôveru v jeho schopnosti a charakter, dodáva mu nádej a odvalu. Keď žena svojím postojom vyjadruje dôveru, prijatie, ocenenie, obdiv a súhlas, povzbudzuje muža, aby bol všetkým tým, čím môže byť. Povzbudenie ho motivuje poskytnúť žene ubezpečenie, ktoré potrebuje.

Ak sú všetky mužove primárne potreby uspokojené, vydáva zo seba to najlepšie. Žena, ktorá o týchto potrebách nič nevie a dáva mu starostlivú lásku namiesto lásky založenej na dôvere, môže ich vzťah nevedomky pokaziť.

Keď sa muži i ženy naučia podporovať jeden druhého tak, aby uspokojili potreby svojho partnera, zmena a rast prídu automaticky. Ak si uvedomíte šesť primárnych potrieb svojho partnera a zameriate sa na ich uspokojenie, váš vzťah sa dramaticky zlepší a väčšmi vás uspokojí.

Elena Gajdošíková

podľa knihy J. Gray: Muži sú z Marsu a ženy z Venuše

Zvedavosť je vlastnosť, ktorú má asi každý človek. Ak by jej nebolo, prišli by sme o mnohé vedecké objavy, vynálezy, ktoré nám zlepšujú život. Zvedavosť ženie človeka, aby spoznával nové a nové. Zvedavosť bola aj slabým miestom, na ktoré mierila výzva hada v rajskej záhrade. Človek mohol jesť

z každého stromu, len z toho jedného nie. Aj v právach sa vyskytuje ako symbol trinásť komnata, kam sa nesmie vstúpiť. Tieto trinásť komnaty nám dáva aj Pán. Podobne ako v gréckej mytológii pri otvorení Pandorinej skrinky, aj pri otváraní dverí, ktoré nám Pán zakázal otvárať, nás nečaká nič dobré. Niekoľkokrát v živote sa mi stalo, že som vnímala, že knihu, ktorú mám v ruke, nemám čítať. Alebo že niekam nemám ísť. Často je ťažké poslúchnuť. Pokušenie je pokušením preto, že nás láka. Aj dnes som si uvedomila, že ak neposlúchnem, už nie som pod ochranou Pána. Svojevôľa nás vyvádza do tmy. Tak ako Adama a Evu. Naša zvedavosť nás tiež často privádza k túžbe dozvedieť sa, čo sa stane v budúcnosti. Predpovede rôznych veštcov, či už Nostradama alebo Sybily, sa predávajú vo vysokých nákladoch. Čo na to hovorí Písmo? V knihe Deuteronomium v 18. kapitole je jasné stanovisko k vešteniu, či už zo snov, z kariet a pod. Veštením sa dostávame do kontaktu s duchovným svetom, ktorý patrí do ríše tmy.

Vešteký duch je taký duch, ktorý pozná aj budúcnosť, hovorí pravdu. V Skutkoch apoštolov je napísané o služobnej dievke, ktorá mala veštekého ducha. Chodila za Pavlom a vykrikovala: "Toto sú služobníci Najvyššieho Boha" (Sk 16, 16-18). Hovorila pravdu, ale nehovorila ju z Ducha Svätého. Pavol to vedel a vyhnal z nej tohto ducha, čím majiteľa slúžky prišli o zdroj peňazí.

Kamarátka mi hovorila príbeh o tom, že nejaká žena išla ešte pred obrátením k veštyni. Tá jej povedala celú budúcnosť tak, ako sa naozaj stala, až do bodu, keď sa obrátila. Povedala jej, že ďalej nevidí, akoby tam bol čistý list. Veštynia dostala od veštekého ducha informácie o živote tej ženy po celý čas, čo bola v satanovom kráľovstve, ale akonáhle odovzdala život Ježišovi, už viac tento duch nemohol vidieť.

Pán je žiarlivý, občas nám poodhalí našu budúcnosť, ale nechce, aby sme sa o ňu starostili, aby sme sa vypytovali, čo bude. Keď sme príliš zvedaví, môže sa stať, že naozaj dostaneme odpoveď, ale nie od Pána. Nám nie je súdené poznať veky, vedieť, čo bude. Boh nám môže niečo ukázať, ale je dôležité, aby sme boli stále zameraní na Neho. Ak sa odvrátime a dopytujeme sa

odpovedí, stavíme pred Krista iných bohov, čo je v rozpore s 1. prikázaním. Ak mi napríklad Pán povie, že mám povolanie do manželstva, nemám právo žiadať odpoveď, kedy sa to stane, či kto bude mojim manželom. Môže sa stať, že dostanem odpoveď, ale nie od Pána. Pán vo svojom Slove hovorí:

"Nevypytuj sa na veci vyššie od seba, ani neskúmaj mocnejšie veci od seba!"

Ale myslí vždy na to, čo ti prikázal Boh, a nebuď všetečný pri všetkom jeho počínaní. Nie je ti potrebné, aby si na svoje oči uvidel, čo je raz ukryté.

Na zbytočné veci sa nevypytuj mnohonásobne, ani nebuď všetečný pri všetkom jeho počínaní. Veď mnoho vecí ti bolo ukázaných, ktoré presahujú ľudský rozum. Mnohých oklamala ich vlastná namyslenosť. A ich rozvahu zaujala márnomyseľnosť. Vzdorné srdce skúsi na konci zlo, Lebo kto miluje nebezpečenstvo, zahynie v ňom." *Sir 3,22-26*

Týka sa to aj často praktikovanej metódy - položíš nejakú otázku a otvoríš naslepo Písmo. Božie Slovo nie je vešteká kniha.

"Milovaní, neverte každému duchu, ale skúmajte duchov, či sú z Boha; lebo do sveta vyšlo mnoho falošných prorokov. Božieho Ducha poznáte podľa tohto: Každý duch, ktorý vyznáva, že Ježiš Kristus prišiel v tele, je z Boha. Duch, ktorý nevyznáva Ježiša, nie je z Boha. To je duch antikrista, o ktorom ste počuli, že príde, a už teraz je na svete." 1 Jn 4,1-3

Boh vždy ukáže toľko, koľko je potrebné. Ak dostanem prísľúbenie, nesmiem po tom ďalej pátrať a pýtať sa viac, ale mám dôverovať. Potrebujeme hranice. Veľakrát som sa snažila vynútiť si od Boha odpoveď, zistiť ju vlastnými silami. V knihe Sirachovcovej sa jasne hovorí, že to nie je Božia vôľa a tým pádom je to hriech. Prílišná zvedavosť je hriech. Jediným zdrojom poznania má byť Boh, a pokiaľ ideme pátrať ďalej a hľadáme odpovede inde, obraciame sa na iných bohov.

Boží Duch vždy ukazuje na Ježiša. Pokiaľ nejaký duch poukazuje na nejakú osobu a ponúka ako riešenie ju, nie je to z Boha. Takto povstalo mnoho falošných prorokov a mesiášov. Takto vzniká uctievanie osôb, falošné videnia, zjavenia...!!! Proroctvo od Pána nikdy nebude viesť k namyslenosti, manipulácii, ovládaniu niekoho druhého. A tu je opäť kritériom ovocie. Pán povedal, že kto Ho miluje, bude zachovávať Jeho prikázania.

Lucia Kadlecová

Sellelleja! Boli sme v Ríme!

Po Slovensku do polovice marca putovala ikona Panny Márie Sedes Sapientiae, ktorú v decembri prevzali študentskí zástupcovia bratislavského Univerzitného pastoračného centra, pod vedením biskupa Mons. Tomáša Gálica a prorektora Univerzity Komenského Prof. Mlynarčíka, z rúk sv. otca Jána Pavla II. pri univerzitnej sv. omši v Bazilike sv. Petra v Ríme. Sv. otec pri odovzdávaní ikony povedal:

„Najdrahší, na konci tejto eucharistickej slávnosti v akte odovzdania Ikony blahoslavenej Panny Márie delegácii Slovenska, prijatej už univerzitnými spoločenstvami mnohých národov chcel by som vás všetkých zveriť materskej ochrane Márie.

Vo vašom živote štúdia a vedeckého výskumu svoj pohľad neustále obracajte ku nej, Stolici Múdrosti, ktorá pokračuje v odovzdávaní Cirkvi a ľudstvu udalostí a slov spásy uchovávaných vo svojom srdci. Chodte v pokoji a kráčajte pod jej vedením."

Ikona Sedes Sapientiae vytvoril v jubilejnom roku 2000 umelec jezuita Marek Rupnik. Sv. otec Ján Pavol II. ju odovzdal pri hlavnej sv. omši na svetových dňoch mládeže v Ríme univerzitám sveta. Prvú ju prevzali Gréci, potom Ruská federácia, Španielsko, Ukrajina, Perú, Chile a Ekvádor.

Slovenskí vysokoškolační prevzali Ikonu Stolice Múdrosti z rúk Svätého Otca 10. decembra 2002 na oslave 700. výročia rímskej univerzity La Sapienza a na paralelnom Fóre európskych študentov.

Panna Mária - Stolica Múdrosti vyjadruje zmiernie vo filozoficko - teologickom chápaní prameňa múdrosti, božskom a ľudskom zároveň. Aj cirkevní Otcovia poukazovali na dvojité prameň múdrosti. V tomto protiklade však hľadali zmiernie a našli ho v zdokonalení argumentu Filóna Alexandrijského: Kristus - Múdrost pochádza od Boha, ale prostredníctvom Márie pochádza i z ľudského rodu. Ikona túto úvahu zobrazuje prostredníctvom Ježiša sediaceho na živom tróne, lone Bohorodičky. Božia Matka je oblečená v modrom, čo symbolizuje ľudstvo, ale zakrytá červeným plášťom, čo je farba božstva. Kristus je oblečený v červenom ako božská osoba, ale zakrytý plášťom modrej farby ľudskosti alebo zlatej farby svätosti a dokonalosti. V ľavej ruke drží zvitok slova v jednej línii s tvárou, čo znamená, že Slovo je osoba, Boží Syn, má svoju tvár, jestvuje múdrost, ktorá je živou osobou. Pravou rukou nás žehná, pričom má prsty usporiadané

do klasického znaku vyznania hlavných dogiem viery: jednoty lásky troch božských osôb, ktoré sa nám dávajú spoznať prostredníctvom Syna v dvoch prirodzenostiach pravého Boha a pravého človeka. Tri zlaté hviezdy ozdobujúce Máriu poukazujú na integritu Matky - Panny pred pôrodom, počas neho i po ňom. Tvár má kontemplatívny výraz, ponorený do tajomstva. Syn je dieťaťom, ale tvár už má rysy mladíka, nakoľko Múdrost nie je podriadená času, ale je večná.

Už prešlo zopár mesiacov odvtedy, čo sa slávny zbor Chorus selelejus zúčastnil Európskeho stretnutia univerzitnej mládeže v Ríme v decembri minulého roku. Že nepoznáte nijaký Chorus sellellejus...? Že vraj má nejaký zvláštny názov, ktorý nevieťe odvodíť zo žiadneho latinského, gréckeho, či iného slova? Och, samozrejme... Nemôžete predsa vedieť, že Chorus sellelleius je vlastne "pracovné pomenovanie" časti speváckeho zboru UPC v Bratislave, ktorá mala za úlohu hudbou a spevom reprezentovať slovenskú univerzitnú mládež na spomínanom stretnutí v Ríme. A prečo práve "sellelleius"? Z Ríma nám totiž asi mesiac pred stretnutím poslali peknú kôpku nôt piesní, ktoré bolo potrebné naučiť sa spievať. Tak sme sa pekne pustili do toho, mierne vysťahovať hrbou latinských a talianskych textov. Keďže piesne boli zväčša štvorhlasné, učili sme sa ich oddelene. Aby to šlo rýchlejšie. Na jednej skúške teda lúskali dievčatá rukou (iste temperamentného Taliana) písaný text piesne. S istou dávkou fantázie podporenou spoločnými "znalosťami" latinčiny a taliančiny sme sa zhodli na tom, že tie kvačky a machuľky v refréne hovoria: "Vieni, o, Signore, la terra ti attende: alleluja!" Tak sme si nacvičili dievčenské hlasy - šlo nám to dosť rýchlo, pretože pieseň sa nám zapáčila - a čakali sme, že nás doplnia chalani svojimi basmi a tenormi. Ako sme sa ale nasmiali, keď chlapci spomínaný text zaspievali nie s "alleluja!", lež so "sellelleia!", pretože tie kvačky a oblúčiky pre nich znamenali toto. Či to bol nedostatok fantázie, či jazykových znalostí, jednoducho bolo tam to "sellelleia" a basta! Nuž, a o zábavu na nasledujúce chvíle bolo postarané. Zrazu sme chceli spievať všade "sellelleia, sellelleia!", boli sme nadchnutí krásou toho slova. A ako áno, ako nie, postupne sa stávalo naším miláčikom (veď sme ho sami stvorili!). Toto nezmyselné, ale pritom milé slovo nás pomaličky začalo spájať, budovalo z nás "partiu", ktorej údelom boli

spoločné večerné nácviky v UPC či starosti spojené z cestou do Talianska. Vyslovené v chvíľke, keď sme na skúške mali už zlú náladu, dokázalo uvoľniť napätú atmosféru. Dokonca nám slúžilo aj ako pozdrav, pri ktorom sme si vždy s úsmevom spomínali, ako k jeho vzniku vlastne prišlo. A tiež vtedy, keď sme už s mapami a miernou úzkosťou, no nevysloviteľnou radosťou a očakávaním spoznávali zákutia Večného mesta.

Ako spevácky zbor sme mali iné povinnosti ako účastníci Fóra. Nezúčastňovali sme sa prednášok, náš deň sa skladal z nácvikov piesní, ktoré mali byť buď hneď alebo neskôr spievané pri rozličných príležitostiach (spoločné večery v Lateránskej bazilike, sv. omša v univerzitnej kaplnke, pápežská sv. omša v Bazilike sv. Petra). Zo začiatku to bolo dosť namáhavé, veď dirigent musel dať dokopy okolo 150 spevákov z krajín, ktoré sa zúčastnili Európskeho stretnutia. Vtedy sme si spomínali na naše nácviky a vychutnávali sme (teraz už) sladkú chuť našej námahy, pretože sme boli na spev dobre pripravení a mali sme z toho radosť. Veru, možnosť spievať v takom veľkom zbore - dokonca raz i s orchestrom -, na takom mieste a pri takých príležitostiach sa len tak hocikedy nenaskytne, tak sme sa snažili!

Do Ríma sme však nešli len ako súčasť veľkého zboru. Ako zástupcovia Slovenska sme mali spievať vo farnosti, kde sme boli ubytovaní v rodinách (o tom by sme každý jeden vedeli rozprávať...) a tiež sme sa mali predstavíť na koncerte, pozostávajúcom z krátkej prezentácie jednotlivých zborov zúčastnených krajín. Tu sme ale potrebovali mať názov. Spomedzi všetkých navrhovaných uspel najviac "Chorus sellelleius", ktorý v sebe niesol to naše slovo. Jednoducho, chceli sme ho mať, veď chápete, pre nás to nebola len zvlášť rozlúštená skupina písmen. No zároveň sme sa v duchu smiali, keď sme si predstavili, že by si konferenciér večera zavolať nášho dirigenta Mirka a len tak medzi rečou sa ho spýtal, čo znamená náš názov, prečo sa takto voláme. Ako by to asi vysvetlil... (Našťastie (?) sa to nestalo, na koncerte nás totiž uviedli len ako zbor z Bratislavy.) A ako dopadli tie koncerty? Veľmi dobre, Taliani vo farnosti nás brali ako hostí s rovnakou krvnou skupinou, ako je tá ich - južanská, tleskali o dušu, dokonca spievali s nami, všetci sme mali veľkú radosť. I (takmer) profesionálna prezentácia nášho neprofesionálneho zboru na spoločnom večeri sa vydarila a hoci sme už boli dosť vyčerpaní, vydali sme zo seba maximum, spievali sme, ako na žiadnej skúške predtým. Bolo to super!

No a keď sme počas tých štyroch dní práve nespievali, tak sme sa snažili čo najviac uvidieť. Dosť rýchlo sme sa naučili používať rímsku mestskú dopravu - metro - a tak sme sa prevážali po siedmich rímskych pahorkoch hore-dolu. Bolo úžasné vidieť nočné Koloseum, Forum Romanum, obdivovať majestátnosť nespočetných kostolov a bazilik (tu nás to tiež nútilo spievať), kochať sa všetkou tou nádherou umenia, ktorú tu ľudia za tisícročia vytvorili alebo jednoducho len s nechápavým úsmevom na tvári pozorovať, ako sa vedľa šikovne vodiči áut a motoriek preháňajú po uliciach, a nasávať atmosféru veľkomesta so všetkým, čo k tomu patrí.

Teraz, po štyroch mesiacoch ešte spomíname s radosťou a veľkou vďačnosťou na prežité chvíle v Taliansku: na spoločné spievanie, na temperamentného dirigenta Massima, na spoznávanie mesta, na pohostinné talianske rodiny, na nezabudnuteľnú svätú omšu, počas ktorej sme síce staručkého, ale predsa silného Svätého Otca videli zo vzdialenosti ani nie 50 metrov, jednoducho na tie spoločné chvíle, keď sme sa učili nielen spievať, ale aj navzájom sa rešpektovať a prijímať sa takých, akí sme. Okrem fotiek máme zatiaľ ešte jeden spomienkový moment. Keď sa stretneme, pozdravíme sa "sellelleia!" A hneď sa nám spustí film, ktorý máme nakrútený v mysli a ktorý si neustále radi "pozeráme". Boli sme v Ríme. Bolo tam fajn. Vďaka Bohu! Sellelleia!

Juraj Kováč, Gabika Dzurňáková

Ikona Stolica Múdrosti

www.dimenzie.sk

Trpezlivosť a zodpovednosť

Neviem, ako vy, ale ja nerád čakám. Mám rád veci radšej okamžite. Čakať v rade je pre mňa utrpenie. Uvedomujem si, že to nie je čnosť. V takomto postoji totiž chýba jedna zo základných čností zrelého človeka, a to trpezlivosť. Trpezlivosť je pre niektorých z nás nepoznanou čnosťou. A zdá sa, že pre dnešnú dobu je trpezlivosť zvlášť obtiažna a pre niektorých dokonca neprijateľná. Mám dojem, že jednou z príčin, ktoré sú zodpovedné za tento stav, je televízia, hlavne tie "perly" filmového umenia, ktoré v tuctoch chrľí Hollywood. Všimli ste si, že v akčných filmoch niet miesta pre trpezlivosť? Ak má hrdina problém s iným človekom, buď toho človeka donúti k tomu, aby sa zmenil, alebo ho zo svojho života odstráni. Niekedy dokonca drastickým spôsobom: zastrelí ho. A je po probléme. To isté riešenie sa odporúča aj vo vzťahu k sebe samému. Buď sa hrdinovi situáciu podarí zmeniť, alebo, keď sa zdá situácia neriešiteľná, hrdina sa zmárni. Alebo - a to je akýsi medzičlánok, ktorý sa dosť často praktizuje - si nájde prostriedky, ktoré mu pomôžu na bolesť vyplývajúcu z problému zabudnúť. Hľa, tu máte jednu z príčin rozmáhajúcich sa drogových závislostí. Problém eutanázie je vo svojom jadre tiež problémom netrpezlivosti.

Najlepším riešením väčšiny problémov je však práve trpezlivosť. To nehovorí len kresťanstvo. Poznajú to aj iné myšlienkové systémy. Napríklad v čínskom jazyku, ktorý má znakové písmo, sa trpezlivosť (jen) vyjadruje kombináciou dvoch znakov: srdca a noža. Nôž sa nachádza nad srdcom a ako keby sa do neho zabáral (na obrázku: nôž je hore, srdce dolu pod ním).

A naozaj, práve toto cítime, keď sa nachádzame v neriešiteľnej situácii, keď sme ponorení do čakania na konštruktívne riešenie, a to nie a nie prísť. Cítime, akoby sa nám do srdca zabáral nôž a akoby nás rezal do živého. Táto bolesť môže byť niekedy priam neznesiteľná.

Bohužiaľ, ale taký je život. Naplánovaných a presne naprogramovaných vecí máme v živote len veľmi málo. Väčšina vecí je pre nás nepredvídateľných a my sa im musíme neustále prispôbovať. No človek, ktorý sa to naučí, sa stane po čase nesmierne flexibilným a vnútorne vyrovnaným. Trpezlivosť je naozaj cestou k vnútornej integritácii. Bolesť pochádzajúca z trpezlivosti (v situáciách, v ktorých nič konštruktívnejšie nie je naporúdzí) je pre nás v takýchto chvíľach akoby očisťujúcou a transformujúcou páľavou. Je to tzv. mikrovlnkový efekt. Mikrovlnka, ako je známe, na rozdiel od tradičnej rúry pôsobí zvnútra: jedlo sa varí od stredu smerom na okraje. Svoju vnútornú bolesť v trpezlivosti cítime presne takto. Páli nás v našom strede. Ale keď dokážeme od nej "nejsť" (veď napokon kam?), napríklad tým, že ju budeme zahlušovať, veľa sa dozvieme. Takáto bolesť sa pre nás môže stať transformujúcim prvkom.

Neschopnosť čakať, neschopnosť byť trpezlivý a útek pred bolesťou prameniaca z trpezlivosti za každú cenu je jedna strana problému. No jestvuje aj

druhá strana, a tou je príliš veľa trpezlivosti a z toho plynúca pasivita. Človek si môže aj na trpezlivosť zvyknúť a tak potom odhodiť všetky pokusy o konštruktívne riešenie svojho života. Tento postoj bol vždy prítomný aj v skupinách ľudí, ktorí sa rozhodli nasledovať Krista. Preto nás neprekvapuje, že Písmo je plné napomenutí, adresovaných prvým kresťanom, podobné tomu, ktoré sa nachádza v Druhom liste Solúnčanom: "Kto nechce pracovať, nech ani nejde. Lebo počúvame, že medzi vami niektorí žijú neporiadne, nič nerobia, iba sa zháňajú za zbytočnosťami" (3, 10-11). Apoštol Pavol tu hovoril do duše tým, ktorí čakali na parúziu - druhý príchod Krista - a nič nerobili. Vzdali sa angažovania sa vo svete. Bdeli a boli trpezliví - no až príliš. A títo kresťania už nepraktizovali čnosť trpezlivosti, ale naopak nerest. Boli vôbec trpezliví? Zdanie niekedy klame. Nemyslí si, že takáto trpezlivosť vydržala byť dlho trpezlivá. Hoci navonok tak mohla pôsobiť, vnútorne musela byť plná potláčaného hnevu a zlosti.

Problémom v celom tomto procese bolo to, že kresťania si zamienili priority. Pre nich bol prioritou druhý príchod Kristov. Pre Krista bolo prioritou budovanie Božieho kráľovstva v každodennom živote. To, že Ježiš príde druhý raz, nemalo byť pre nich ničím iným, iba informáciou. Hlavným cieľom ich života však nemalo byť netrpezlivé čakanie na tento jeho príchod, ale žitie jeho posolstva.

Inak by sa mohlo stať, že jeho Slovo a ich prítomnosť vo svete by boli pre svet zbytočnými. Povedzte, aký zmysel má existencia skupinky ľudí, ktorí sa niekde zídu a čakajú? Celý ich život je jedno čakanie. A k tomu ešte čakanie netrpezlivé. Kresťania v Solúne boli iste netrpezliví.

Tento fenomén sterilného vyčkávania, ktoré je v podstate premárnením života, nám pekne ilustruje hra francúzskeho spisovateľa Samuela Becketta: Čakanie na Godota. Dvaja starší muži Vladimír a Estragon, ktorí nemajú ani rodinu, ani bývanie, ani zamestnanie, sedia vedľa cesty

a krátia si čas rozprávaním príbehov. Bavia sa o istom podivnom cudzincovi, ktorý na povraze ťahá za sebou čudný ľudský vrak, doťahujú sa navzájom, ukazujú si rozličné triky, ktoré je možné robiť s klobúkom, a navzájom si radia, aby sa obesili. Čakajú na pána Godota, ktorý nie a nie prísť. Pán Godot je človek, od ktorého očakávajú, že im pomôže vyriešiť ich problémy. No stále mešká, len odkazuje, že už príde, že si však musí ešte vybaviť to či ono. A Godot neprichádza a ani nepríde.

Hra vyvolala v čase svojho vzniku veľkú diskusiu. Bola podobenstvom o spoločnosti ako takej, ale aj o živote každého jedného človeka a o

jeho osobnej zodpovednosti za svoj vlastný život. Meno Godot je odvodené od francúzskeho slova "godeau", čo znamená prúd vody. V tomto zmysle Godot symbolizuje životodarný prameň vody, na ktorý čakajú, no pritom si nevšimnú množstvo iných prameňov osviežujúcej vody, ktoré sa nachádzajú všade okolo nich a aj v ich vnútri. Títo dvaja muži potom symbolizujú človeka, ktorý sa nehne z miesta, ale len čaká, premárni svoj život a zodpovednosť zaň nesie niekto iný (podľa nich Godot, ktorý neprichádza).

Ježišovo posolstvo je to isté: vezmi svoj život do svojich rúk a pracuj.

Nečakaj! Nepremárni svoj život sterilným a nečinným čakaním. Chcem vidieť kvalitu tvojho života zvnútra i zvonka, keď prídem. A to, kedy to bude, nech ťa nezaujíma.

Hoci na počudovanie mnohých, aj dnes sa ešte stále v rámci Cirkvi nájde dosť takých, ktorých hlavným cieľom je namiesto budovania Božieho kráľovstva čakanie na parúziu. Tento problém má však širšiu podobu. Týka sa všetkých ľudí, ktorí nie sú schopní vziať život do svojich vlastných rúk a čosi s ním robiť. Namiesto toho len čakajú na nejakého Godota či iného podobného záchrancu. Môže ísť o jedinca, o spoločnosť, skupinu či národ.

Voči svojmu životu treba zaujať ten správny postoj: trpezlivosť, keď treba čakať, zodpovednosť, keď treba pracovať.

Milan Bubák SVD

Elektronický podpis

Predstavme si, že je dnes 31. marca 2003. Dátum, ktorý znamená pre každého daňovníka posledný možný termín podania daňového priznania. My si jednoducho sadneme za svoj počítač a pripojíme sa prostredníctvom internetu na webovú stránku príslušného daňového úradu. Odtiaľ si stiahneme potrebný formulár daňového priznania, správne ho vyplníme a na záver pridáme svoj elektronický podpis. Odošleme späť mailom do elektronickej podateľne a daňovú povinnosť máme splnenú. Všetko v klude, pokoji a v pohode. Žiadne stresy, behy či čakanie v radoch. K tomu, aby táto situácia nebola len snom, ale skutočnosťou, chýba už len najmenej - spoznať a využívať elektronický podpis. Nasledujúce riadky vám priblížia ako na to.

Elektronický podpis je istá kombinácia znakov (núl a jednotiek) vytvorená definovaným matematickým postupom, ktorý musí spĺňať isté kritéria, aby takto vytvorený podpis nebolo možné zmeniť, napodobniť, sfalšovať, či inak spochybniť. Podobne, ako je to v prípade klasického podpisu, ktorý v sporných prípadoch dokáže len grafológ (avšak ani jeho výrok nemusí byť vždy jednoznačný a správny), elektronický podpis je vždy **jedinečný** a to vďaka kombinácii znakov, keď je vždy výrok áno = 1 alebo nie = 0.

Ďalšou jeho výhodou je **závislosť od obsahu** podpísaného dokumentu, nakoľko klasický podpis je nezávislý od toho, aký dokument je ním podpísaný. Ak sa podpíšeme na čistý papier (dokument), na ktorom sa až po podpise ocitne obsah, je všetko v poriadku. Avšak elektronickým podpisom nie je možné podpísať prázdny dokument, "Bianco" dokument, a navyše elektronický podpis je neprenosný na iný elektronický dokument práve od spomínanej závislosti od obsahu podpísaného dokumentu.

Ďalšou odlišnosťou elektronického podpisu je **zašifrovanie obsahu** dokumentu, ktorý podpisujete, aby bol čitateľný iba osobe, ktorej je to určené.

Zákon č. 215/2002 Z. z. o elektronickom podpise rozoznáva dva druhy elektronických podpisov. Tzv. obyčajný elektronický podpis a zaručený elektronický podpis. Úlohou obyčajného elektronického podpisu je preukázať, že dokument bol skutočne podpísaný osobou, o

ktorej predpokladáme, že tento dokument podpísala a zároveň poskytnúť možnosť overenia, či počas prenosu nedošlo k modifikácii tohto dokumentu. Nezaručuje však pravdivosť dokumentu, nemá silu podpisu overeného notárom. A práve na tento účel slúži zaručený elektronický podpis. Takýto podpis má zaručovať:

- Autentifikáciu - tzn., že adresát (prijímateľ) ktorému je určený dokument má istotu, že adresant (odosielateľ) je skutočne tá osoba, za ktorú sa vydáva. Ide o rozpoznanie a jednoznačnú identifikáciu podpisujúceho.
- Integritu - tzn., že to, čo adresant odoslal, je skutočne to, čo adresát dostal. Ide o zaručenie toho, že poslaný dokument sa dostal k adresátovi v nepozmenenej podobe.
- Nepopierateľnosť - tzn., že adresant nemôže poprieť, že on poslal daný dokument. Ide o znemožnenie popretia podpisujúceho, že on daný dokument podpísal a odoslal.

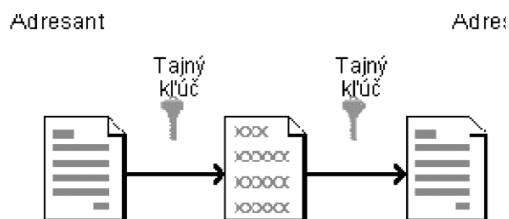
Podstatou zaručeného elektronického podpisu je skutočnosť, že je vytváraný pomocou bezpečného zariadenia na vyhotovenie elektronického podpisu a na verejný kľúč je vydaný kvalifikovaný certifikát.

Šifrovanie

Šifrovanie je kryptografické pretváranie údajov, ktorého výsledkom je šifrovaný text. Takýto text sa tretím osobám javí ako náhodný reťazec znakov, z ktorého nemožno vyčítať užitočnú informáciu. Medzi najznámejšie kryptografické algoritmy patria: DES, RSA, MD5, SHA, IDEA.

Korene kódovania informácií siahajú do hlbokéj minulosti ľudských dejín. Až rozvoj matematiky priniesol ovocie v podobe vzniku pomerne silných kryptografických algoritmov. Najpoužívanějšími metódami šifrovania sú:

- symetrické šifrovanie,
- asymetrické šifrovanie,
- hashovacie funkcie.

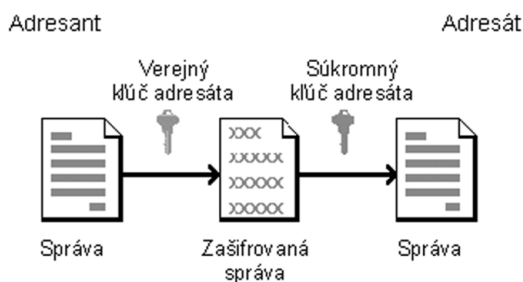
Obr. 1 Šifrovanie symetrickým kľúčom

Symetrické šifrovanie

je šifrovacia technika, ktorá používa ten istý kľúč na šifrovanie aj dešifrovanie. Vo všeobecnosti kľúč je špeciálne vygenerovaný kód určitej dĺžky znakov. Princíp spočíva v tom, že adresant aj adresát vlastní rovnaký tajný kľúč, ktorým bola správa adresantom zašifrovaná a ktorou adresát túto správu dešifruje. Medzi prvé symetrické šifrovacie algoritmy patri DES (Data Encryption Standard). Avšak 17 rokov po svojom patentovaní v roku 1976 bol tento hardverový šifrátor prelomený, čo znamenalo smrť tohoto algoritmu. Dnes sa však využíva jeho modifikácia triple DES (3-DES). Za zmienku ešte stojí algoritmus IDEA (Ideal Data Encryption Algorithm) ako náhrada šifry DES. Známe sú ešte symetrické algoritmy ako CAST, Blowfish a RC4.

Asymetrické šifrovanie

je technika šifrovania, ktorá využíva verejný kľúč na zašifrovanie správy a súkromný kľúč na dešifrovanie správy. Teda používa dva rôzne kľúče

Obr. 2 Šifrovanie asymetrickým kľúčom

- verejný a súkromný. Súkromný kľúč je generovaný na počítači vlastníka a je známy iba jemu, pričom verejný kľúč je distribuovaný všetkým partnerom dotyčného vlastníka, teda je známy verejnosti. Tento pár kľúčov je komplementárny, ale len v tom zmysle, že to, čo sa zašifruje jedným z týchto kľúčov, je možné dešifrovať iba druhým identickým kľúčom z tejto dvojice a naopak. Najpopulárnejším asymetrickým šifrovacím algoritmom je algoritmus RSA (River-Shamir-Adelman). Algoritmus RSA náhodne vygeneruje veľké prvočíslo (verejný kľúč). Tento kľúč sa použije aplikáciou relatívne zložitých matematických funkcií na odvodenie ďalšieho veľkého prvočíslo - súkromného kľúča. Bezpečnosť tohto algoritmu je závislá na tom, že rozklad veľmi veľkých čísel je extrémne náročný a zaberá množstvo času. Do skupiny reprezentantov asymetrických algoritmov okrem RSA patrí aj DH (Diffie-Hellman) resp. ELGamalova varianta DH algoritmu.

Hashovacie funkcie

Neoddeliteľnou súčasťou tvorby elektronického podpisu sú hashovacie funkcie, ktoré tvoria základ

pre zaručenie autentifikácie a integrity elektronického podpisu. Hashovacia funkcia je algoritmus, ktorý zo vstupného reťazca znakov vygeneruje iný reťazec pevnej dĺžky znakov, tzv. digitálny odtlačok. Digitálny odtlačok (fingerprint) je akýsi abstrakt, danej správy. Je to výsledná hodnota vygenerovaná hashovaciu funkciou, pričom platí, že:

- použitie algoritmu na ten istý vstupný reťazec, vždy dá tú istú hodnotu, tzn. že na danú správu môžeme niekoľkokrát aplikovať hashovaciu funkciu, pričom digitálny odtlačok bude vždy rovnaký.
- je matematicky neuskutočniteľné získať, alebo zrekonštruovať pôvodný reťazec znakov na základe vedomostí výslednej hodnoty, tzn., že z digitálneho odtlačku sa nedá spätne vygenerovať obsah danej správy.
- je matematicky neuskutočniteľné zostaviť dva rôzne vstupné reťazce znakov s rovnakou výslednou hodnotou, tzn., že ak sa zmení obsah danej správy (čo i len 1 znak, 1 bit), zmení sa aj digitálny odtlačok tejto správy.

Týmto podmienkam vyhovuje najčastejšie používaná hashovacia funkcia SHA (Standard Hash Algorithm). Jej vstupom je reťazec dĺžky max. 2^{64} bitov a výstupom 160 bitový reťazec (fingerprint). Často sa používa na výpočet digitálneho odtlačku metóda MD4 a jej modifikácia MD5.

Elektronický podpis

Teda, ak asymetrickým algoritmom zašifrujeme digitálny odtlačok, pomocou súkromného kľúča adresanta, dostaneme reťazec znakov, ktorý sa nazýva elektronický podpis. Inými slovami povedané, elektronicky podpísať správu znamená, svojím súkromným kľúčom zašifrovať (podpísať) digitálny odtlačok danej správy.

Čo je elektronický podpis a ako vzniká už vieme. To však ešte nie je koniec. Ak chceme, aby naša správa mala aj dôverný charakter nestačí ju iba podpísať (zašifrovať) svojím súkromným kľúčom, ale navyše celú správu aj s elektronickým podpisom zašifrovať verejným kľúčom adresáta.

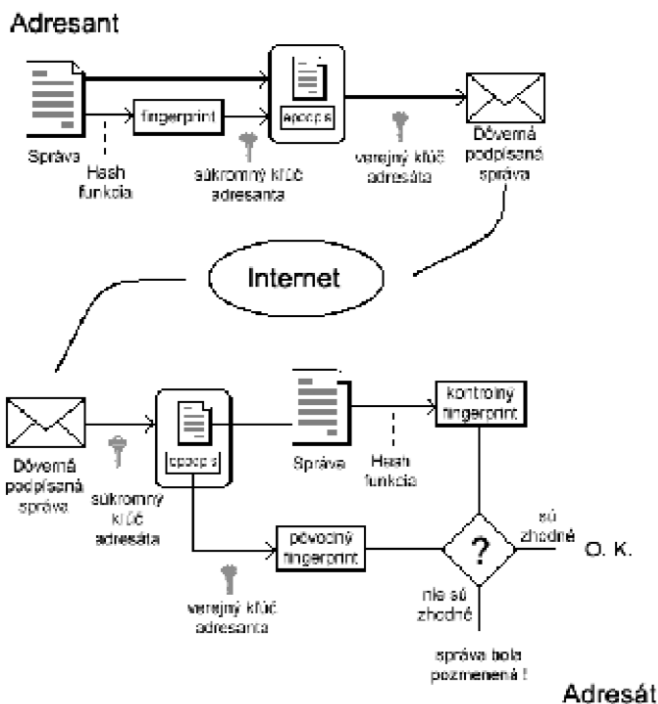
Certifikačná autorita

Ako sme si povedali, na vytvorenie podpisu slúži vlastný súkromný kľúč a na zašifrovanie správy, kvôli zachovaniu dôvernosti danej správy, nám slúži verejný kľúč. No nie náš, ale verejný kľúč osoby, ktorej chceme správu poslať. Asi vám tu napadne nejedna otázka: Odkiaľ získam tento verejný kľúč, resp. kto mi zaručí, že pris-

lušný verejný kľúč skutočne patrí môjmu partnerovi? Ak je adresant mne známa osoba a zabezpečili sme si dodanie verejného kľúča (resp. ich výmenu) spoľahlivou cestou (osobne alebo kuriérom), je to v poriadku. No týmto jednoduchým spôsobom to môže fungovať iba medzi známymi. V prípade elektronického podpisu sa však predpokladá, že zmluvy budú uzatvárať osoby, ktoré sa nikdy nestretli a teda nemajú záruky, že verejný kľúč prislúcha naozaj osobe, ktorá sa za jeho držiteľa vydáva.

Práve pre vyriešenie tohto problému je zriadená tzv. certifikačná autorita, ktorá potvrdí (zaručí), že daný verejný kľúč skutočne prináleží príslušnej strane. Vstupuje tu tretí nezávislý a dôveryhodný subjekt. Keby sme hľadali podobnosť v bežnom živote, mohli by sme certifikačnú autoritu prirovnávať k notárskemu úradu. Certifikačná autorita nie je fyzická osoba ani predmet. Je to skôr systém, prevádzkovaný firmou alebo štátnou inštitúciou. Tento systém zahŕňa okrem patričného programového a technického vybavenia aj bezpečné uloženie vlastného súkromného kľúča, poistenie pre prípad jeho odcudzenia, súbor pravidiel na vydávanie certifikátov iným subjektom a iné náležitosti. Úroveň ochrany a bezpečnostnej politiky certifikačnej autority je daná jej dôveryhodnosťou. Hlavnou úlohou certifikačnej autority je vydávanie certifikátov používaných na identifikáciu majiteľa verejného šifrovacieho kľúča.

Certifikát je elektronický dokument podpísaný súkromným kľúčom certifikačnej autority, ktorý obsahuje verejný kľúč majiteľa certifikátu (presnejšie povedané môže obsahovať svoj vlastný pár kľúčov - jeden súkromný, ktorý sa používa na vytváranie elektronického podpisu a druhý, verejný, ktorý sa používa na šifrovanie údajov pri komunikácii s druhou stranou) a ďalšie údaje týkajúce sa certifikátu ako aj jeho držiteľa - sériové číslo certifikátu, meno majiteľa, typ certifikátu (pre obchodníkov, server, platobné portály a pod.), meno certifikačnej autority, dobu platnosti certifikátu. Certifikát je teda akýmsi elektronickým preukazom totožnosti, v paralele s bežným životom občiansky preukaz. V skutočnosti je to dátová štruktúra (reťazec bitov), pomocou ktorej sa zverejňujú údaje o užívateľovi a hlavne užívateľov verejný kľúč.

Obr. 3 Proces vytvárania elektronického podpisu

Certifikáty sa vydávajú spravidla na dobu pol roka. Po tejto dobe strácajú svoju platnosť. Certifikát sa môže zneplatniť aj skôr, napríklad v prípade vyzradenia, či straty súkromného kľúča užívateľa. Tento zneplatnený certifikát sa potom zverejní na zozname zneplatnených certifikátov, tzv. CRL zoznam (Certificate Revocation List). Udržiavanie a publikovanie zneplatnených ako aj vydaných certifikátov patrí medzi základné povinnosti certifikačnej autority. Môže byť diskutabilné, či pojem certifikačná autorita je úplne slovensky správny, možno by sa skôr hodil pojem poskytovateľ certifikačných služieb. Výraz "poskytovateľ certifikačných služieb" je definovaný v Directive o elektronickom podpise (právna norma Európskeho parlamentu) ako aj v nemeckom a francúzskom práve. Naša právna norma nepoužíva tento europeizovaný výraz, ale americký výraz "certifikačná autorita".

Nakoniec si povieme stručný postup pri získaní certifikátu. Po podaní žiadosti a zaplacení poplatku, certifikačná autorita overí našu žiadosť a totožnosť. Vydá certifikát spolu s vlastným párom kľúčov, pričom súkromný kľúč si musíme uchovať v čo najväčšej tajnosti (disketa, čipová karta, token) a verejný kľúč môžeme zverejniť. Zvyčajne ho však certifikačná autorita zverejní sama na svojom zozname vydaných certifikátov.

Časová pečiatka

Právna norma zavádza pojem časová pečiatka. Používa sa v prípade, keď je dôležité určiť, kedy sa s daným dokumentom niečo robilo. Bude to mať význam napríklad pri presnom určení termínu podania daňového priznania. Časová pečiatka sa vytvorí pripojením časového údajá k elektronickému dokumentu nezávislou treťou stranou (môže byť aj certifikačná autorita). Je to len potvrdenie, že nejaký dokument existoval v čase. Navyše certifikačná autorita môže vydať aj tzv. certifikát transakcie, ktorý potvrdzuje, že sa daná transakcia uskutočnila a tým sa znemožňuje popretie tejto transakcie v budúcnosti.

Na záver

Na obr. 3 je znázornený proces vytvárania elektronického podpisu. Celý postup si teraz priblížime:

Na strane adresanta sa z správy (ktorá sa ma odoslať) pomocou hash funkcie vypočíta digitálny odtlačok správy (fingerprint). Z tohto digitálneho odtlačku sa pomocou asymetrického RSA algoritmu vygeneruje elektronický podpis (zašifrovaním súkromným kľúčom adresanta). Tento elektronický podpis sa spolu so správou zašifruje verejným kľúčom adresáta, ktorý sme získali z certifikátu adresáta. Tým dostaneme dôvernú, podpísanú správu. Takto zašifrovaná správa sa prostredníctvom Internetu doručí adresátovi. Adresát ju dešifruje pomocou svojho súkromného RSA kľúča, čím získa elektronický podpis a pôvodnú správu. Elektronický podpis potom dešifruje verejným RSA kľúčom adresanta (ktorý sa získa z certifikátu adresanta), výsledkom čoho je pôvodný digitálny odtlačok. Na prijatú, pôvodnú správu sa aplikuje hash funkcia, čím vznikne (nový) kontrolný digitálny odtlačok. Tieto dva odtlačky sa porovnajú. Komparáciou sa overí integrita správy. Ak sú tieto odtlačky rovnaké, znamená to, že správa, ktorú adresant odoslal, je skutočne to, čo adresát dostal.

Samozrejme, vymenované postupy bude vykonávať program vo vašom počítači (napr. MS Outlook Express). Používateľ sa rozhodne, či správu chce len podpísať, alebo aj zašifrovať pre konkrétného adresáta. Elektronicky podpísať správu je potrebné, ak chceme, aby adresát mal jednoznačnú istotu kto mu tú správu poslal a jej obsah je identický s tým, čo mu adresant odoslal.

Braňo Zumrík

Slovník základných pojmov

- Adresant** - odosielateľ, ten ktorý správu odosiela.
- Adresát** - prijímateľ, ten ktorý správu prijíma.
- Asymetrické šifrovanie** - technika šifrovania, ktorá využíva jeden kľúč na zašifrovanie správy a druhý kľúč na jeho dešifrovanie.
- Autentifikácia** - proces overovania informácií o totožnosti, vlastníctve a oprávnení.
- Certifikát** - elektronický doklad totožnosti majiteľa certifikátu.
- Certifikát transakcie** - potvrdenie, že daná transakcia sa naozaj uskutočnila a tým znemožňuje popretie tejto transakcie v budúcnosti.
- Certifikačná autorita** - dôveryhodný orgán, ktorý vyhotovuje a zrušuje certifikáty.
- Časová pečiatka** - zápis, ktorý určuje dátum a čas podpísania elektronického dokumentu.
- Dešifrovanie** - proces, ktorým sa pretvára šifrovaný text do pôvodnej podoby.
- Digitálny odtlačok** - abstrakt, hodnota alebo výsledok vytvorený hashovacou funkciou a je pevnej dĺžky.
- Elektronický podpis** - technika, spôsob, ktorým sa podpisujú elektronické dokumenty.
- Hashovacia funkcia** - algoritmus, ktorý zo vstupného reťazca znakov vyprodukuje iný reťazec znakov.
- Integrita** - proces, ktorým sa zabezpečuje súdržnosť údajov, aby neboli pozmenené či zničené.
- Kľúč** - špeciálne vygenerovaný kód určitej dĺžky znakov.
- Kryptografia** - odbor v kryptológii, ktorý sa zaoberá vývojom šifier a techník šifrovania.
- Nepopierateľnosť** - princíp v elektronickej komunikácii, ktorý chráni jedného účastníka komunikácie pred falošným tvrdením druhého účastníka, že komunikácia sa neuskutočnila.
- Súkromný kľúč** - jeden z párov kľúčov v systéme asymetrického šifrovania, ktorý by mal byť vždy utajený a známy len majiteľovi. Majiteľ ho používa najmä na vytvorenie elektronického podpisu.
- Symetrické šifrovanie** - šifrovacia technika, ktorá používa ten istý kľúč na šifrovanie aj dešifrovanie.
- Šifrovanie** - kryptografické pretváranie údajov, ktorého výsledkom je šifrovaný text.
- Verejný kľúč** - jeden z páru kľúčov, ktorý sa používa v systéme asymetrického šifrovania.

Karmelská Madona

Gaboltov (Košická diecéza)

Mária sa k slovenskému národu prihovára v mnohorakých podobách. Ako Panna, Madona alebo trpiaca Matka, slziaca nad utrpením Syna Božieho i celého ľudstva. V Gaboltove a v niektorých ďalších pútnických miestach (Topoľčianky, Nitrianske Pravno) si našla cestu k veriacim cez svätý škapuliar.

Uctievanie
Panny Márie Karmelskej má svoj pôvod u proroka Eliáša, ktorý z hory K a r m e l v Palestíne pozoroval z mora vychádzajúci o b l á č i k , p r e d o b r a z Panny Márie. Na túto legendu nadviazal

zakladateľ karmelitánov sv. Bertold, ktorý sa roku 1185 usadil so svojimi desiatimi spoločníkmi v jaskyni proroka Eliáša na hore Karmel a žil tam ako pustovník. Roku 1226 Svätý Otec Honorius III. potvrdil rehoľu karmelitánov, ale už o niekoľko desaťročí jej hrozil zánik. Generálny predstavený rehole sv. Šimon Stock vrúcne prosil Matku Božiu o pomoc a ochranu. Dňa 16. júla 1251 sa mu Panna Mária zjavila, podala mu škapuliar a oslovila ho: **"Najúprimnejší syn môj! Prijmi tento Škapuliar rehole tvojej ako znamenie môjho bratstva pre Teba a pre všetkých Karmelitov ako zvláštnu prednosť. Kto v ňom bohabojne zomrie, v ohni večnom horieť nebude. Hľa, znamenie spasenia, spása v nebezpečenstvách, záväzok pokoja a zmluvy večnej."**

Sv. Šimon Stock po tomto zjavení založil Bratstvo nerehoľných členov, cez ktorých širil úctu k Panne Márii Karmelskej a k svätému škapuliariu po celom svete. Najvýznamnejším dňom rehole je 16. júl 1726, keď sa spomienka Preblahoslavenej Panny Márie začala sláviť aj v rímskom kalendári.

Gaboltov je druhé najvýznamnejšie východoslovenské pútnické miesto. Jeho slávu predurči-

la svätovojtešská tradícia, podľa ktorej koncom 10. storočia prechádzal územím obce sv. Vojtech. S družinou sa tu občerstvil pri studničke, nad ktorou bola roku 997 postavená kaplnka. Jej dnešná podoba je umocnená klasicistickým obrazom, predstavujúcim sv. Vojtecha ako požehnáva gaboltovský prameň vody v prítomnosti dvoch benediktínskych mníchov.

Starobylej svätovojtešskej tradícii zodpovedá aj gotický kostol sv. Vojtecha z druhej polovice 14. storočia, roku 1715 barokovo upravený. Stredoveké architektonické detaily okrášľuje drevený maľovaný trámový strop s maľbami svätcov zo začiatku 18. storočia. Ukončením jednolodového priestoru je hlavný oltár sv. Vojtecha z polovice 17. storočia. Typická renesančno-baroková architektúra sa veriacemu prihovára so stĺpovou oltárnou architektúrou s výklenkami pre sochy sv. Petra, sv. Vojtecha a sv. Pavla a s nadstavcom, kde sú umiestnené sochy sv. Juraja, sv. Michala archanjela, sv. Štefana a sv. Ladislava. Pútnici sa však do tohto kostola chodia modliť predovšetkým k bočným oltárom. K pravému, kde je obraz čenstochovskej Panny Márie, a k ľavému, kde je milostivý obraz Panny Márie Karmelskej.

Obidva oltáre postavili na začiatku 18. storočia, pričom oltár čenstochovskej Panny Márie podmienilo zasvätenie kostola sv. Vojtechovi, jednému z patrónov Poľska. Oltár Panny Márie Karmelskej dalo postaviť Bratstvo svätého škapuliara, založené v Gaboltove koncom 17. storočia, roku 1706 potvrdené jágerským biskupom Štefanom Telekessym. Tento udelil gaboltovskému kostolu plnomocné odpustky (povolil ich vtedajší pápež Klement XI.), ktoré sa vzťahovali aj na nečlenov Bratstva, ktorí v deň Panny Márie Karmelskej (16. júla), prípadne nasledujúcu nedeľu, vykonajú pobožnosť pred oltárom gaboltovskej Panny Márie.

Pozrime sa na bočný oltár Panny Márie Karmelskej, niekedy nazývaný tiež Škapuliarskej, očami Antona Bagina: "Bočný oltár Panny Márie Škapuliarskej v Gaboltove, pri ktorom sa členovia Bratstva stretávali a vykonávali svoje pobožnosti, pochádza zo začiatku 18. storočia. Architektúru oltára vytvárajú dve dvojice stĺpov so zakrútený-

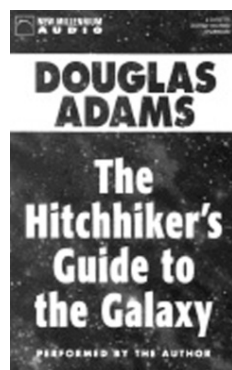
mi drienkami, medzi ktorými je milostivý obraz Panny Márie a stĺpovitý nadstavec s obrazom sv. Jozefa s malým Ježiškom. Jednoduchá oltárna architektúra má bohatú vegetabilnú ornamentiku - hroznové ratolesti ovinuté okolo stĺpov, kvety slnečnic, akantové listy. Slohové chápanie a architektonická ornamentika zaraďujú oltár do obdobia slovenského raného baroka. Možno sa nebudeme myliť, ak vznik oltára položíme na začiatok 18. storočia, ešte pred rok 1706, v ktorom mohol byť oltár posvätený. Samotný obraz Panny Márie Škapuliarskej namaľoval neznámy umelec, pravdepodobne podľa staršej predlohy. Obraz predstavuje sediacu Madonu s Ježiškom v jej náručí. V pravej ruke, ktorou objíma dieťa, drží plátený škapuliar. Pri nohách Panny Márie kľáči sv. Šimon Stock, prvý generál karmelitánov, ktorý vystiera ruku k Panne Márii, aby prijal ňou podávaný škapuliar. Rúcha všetkých troch postáv zakrýva strieborný pokrov, modelovaný tak, že napodobňuje ich záhyby. Kovové sú aj svätožiary Panny Márie a malého Ježiška, koruna na hlave Madony i veniec z dvanástich hviezd."

Možnosť získať početné odpustky ako člen Bratstva svätého škapuliara pretrvávajú dodnes. A čoraz viac pútnikov prichádza v deň sviatku Panny Márie Karmelskej do Gaboltova, aby sa usilovali poznávať, milovať a nasledovať Matku Božiu.

Jozef Navarra
foto: archiv ND

Douglas Adams: Stopařův průvodce Galaxií 1. - 5. díl

vydavatelství ARGO, 2002, 5 x cca 160 strán, 5 x 179 Kč

Úplne by stačilo napísať, že táto kniha je kult, má milióny obdivovateľov na celom svete, ktorí sú schopní dať ruku do ohňa za to, že lepšej knihy jednoducho niet (nech si obdivovatelia Tolkiena myslia čokoľvek).

Pozemšťanovi Arthurovi Dentovi sa úplne náhodou podarí - vďaka priateľovi Fordovi Perfectovi, na prvý pohľad obyčajnému ľudskému novinárovi, v skutočnosti mimozemšťanovi a skúsenému cestovateľovi - chytiť stopa a pár sekúnd pred zničením Zeme úspešne vypadnúť. Spolu s galaktickým prezidentom a hochštaplerom Zafodom Bilbroxom a jeho spoločníčkou, pozemšťankou Trillian sa dostanú do "restaurantu na konci vesmíru", vyriešia základné otázky "života, vesmíru a vôbec" a prežijú neuveriteľné a úžasne zábavné dobrodružstvá v rôznych kútoch Galaxie. Tento príbeh sa tiež nazýva "trilógiu v piatich častiach".

Prvé dva diely - Stopařův průvodce Galaxií (1979) a Restaurant na konci vesmíru (1980) - vydal autor v jednej knihe, ktorá je jednoznačne najchutnejším sústom. Potom prišli opäť v jednej knihe ďalšie dva diely - Život, vesmír a vôbec (1982) a Sbohem a díky za ryby (1984) - a nakoniec nečakane všetko zavíril v poslednej a najslabšej časti Převážně neškodná (1992). Kniha "zažila" pohnuté osudy aj v Čechách. Najprv vyšli prvé dva diely spolu v jednej knihe, potom vydavateľ skrachoval a dlho nič. Ďalší vydavateľ vydal piaty diel a tretí vydavateľ tretí a štvrtý diel samostatne. Neskôr do hry vstúpil ďalší vydavateľ a opäť vydal prvý a druhý diel, ale už v samostatných knihách. Tento chaos konečne uzavrelo až vydavateľstvo Argo a na konci minulého roka vydalo naraz všetkých päť dielov v samostatných malých knižočkách v jednotnej úprave a formáte. Všetky tieto peripetie spôsobili, že sa český preklad všetkých častí dostal na internet, odkiaľ si ho s láskavým dovoľením pána Adamsa stiahli tisíce českých a slovenských čitateľov. Keďže dominantnou črtou knihy je inteligentný humor (rovnaká krvná skupina s knihami Terryho Pratcheta, ale najmä s britským televíznym seriálom Červený trpaslík), ani sa nečudujem, že k slovenským vydavateľom ešte nedorazil.

Douglas Adams sa v živote pretĺkal všelijako. Istý čas bol dokonca vrátnikom, bodyguardom, tesárom či upratovačom. Až keď sa mu podarilo zakotviť v britskom rozhlasu (BBC), začala sa karta obracať. Vypracoval sa na režiséra a tvorcu rozhlasových hier. A práve v takejto forme uzrel svetlo sveta aj Stopařův průvodce Galaxií v roku 1978. Jeho knižné vydanie a preklad do všetkých svetových jazykov odštartoval legendu. Na záver mám pre vás dve zlé správy. Douglas Adams zomrel 11. mája 2001. Mal len 49 rokov. Ešte horšia správa je, že v Hollywoode natáčajú podľa týchto kníh film. Na záver aspoň malá satisfakcia, pre tých, ktorí majú hlboko do vrecka, aby zaplatili takmer 1 500 Sk za päť útlých brožúrok s vynikajúcimi textami: <http://from.hell.sk/download/>

Takže NEPODLIEHAJTE PANIKE a nezabudnite na uterák.

8 žien (8 femmes)

Francúzsko, 2002, 103 min., réžia: Francois OZON, hrajú: Catherine DENEUEOVÁ, Danielle DARRIEUXOVÁ, Isabelle HUPPERTOVÁ, Emmanuelle BÉARTOVÁ, Fanny ARDANTOVÁ, Virginie LEDOYENOVÁ, Ludivine SAGNIEROVÁ, Firmine RICHARDOVÁ, www.8femmes-lefilm.com

Na snehom zaviatom, osamelo stojacom vidieckom sídle dôjde k vražde domáceho pána. Keďže akékoľvek spojenie s okolitým svetom je prerušené a panenský sneh okolo domu neporušený, je jasné, že vrahom musí byť niekto z osadenstva tohto luxusného sídla. Ale, kto to mohol byť, keď v dome je "len" osem žien? Počas amatérskeho vyšetrovania, o ktoré sa pokúša jedna z dcér zavraždeného, začnú na povrch vychádzať rôzne rodinné tajomstvá, zo skríň vypadávajú zabudnutí "kostlivci", aby nakoniec bolo jasné, že každá z nich mala skutočne dobrý dôvod zabiť svojho muža, zaťa, otca, švagra, brata, milenca či zamestnávateľa (podľa rodinno-pracovného vzťahu k zavraždenému). V tomto filme však nie je dôležité, kto je vrah. Nejde tu o detektívku. Nekoná sa ani zložitý psychologicko-emocionálne vykreslenie ťažkých ženských charakterov. Nejde totiž ani o psychologickú drámu či temný thriller. Budete sa výborne zabávať, pretože ide o muzikálovú komédiu či skôr jemnú paródiu na všetky vyššie spomenuté žánre. Predovšetkým je to však herecká exhibícia ôsmich vynikajúcich francúzskych herečiek, predstavujúcich štyri generácie toho najlepšieho v danej profesii. Darrieuxová bola pred šesťdesiatimi rokmi často hereckou partnerkou slávneho Fanfána Tulipána - Gérarda Philipa. Deneuveová bola pred tridsiatimi rokmi najslávnejšou predstaviteľkou francúzskych femme fatale, Huppertová, Beártová a Ardantová sú súčasnou hereckou špičkou v ťažkých dramatických úlohách a Sagnierová s Ledoyenovou predstavujú nastupujúcu generáciu francúzskeho filmu. Profesionálny rozdiel medzi týmito francúzskym hereckým "kolektívom" a ich holywoodskými náprotivkami (poberajúcimi dvadsaťmilionové gáže v dolároch za film) je taký markantný, že používať slovo herečka v súvislosti Juliou Robertsovou, Meg Ryanovou či Demi Moorovou je jednoducho urážkou hereckého povolania. Herecký koncert francúzskych žien dirigoval režisér pomerne zvláštnych filmov Francois Ozon. V tomto prípade dokázal citlivou rukou zvládnuť osem ženských individualít, aby na pôde divadelnej hry Roberta Thomasa každá z nich vydala zo seba to najlepšie - herecké, spevácke i tanečné (každá postava má vo filme svoju vlastnú pieseň s tanečným číslom) v prospech vyváženého celku. Odmenou sú ceny za najlepší ženský herecký výkon, či už na Berlinnale, alebo pri udeľovaní európskych filmových cien, ktoré v oboch prípadoch získal celý ženský herecký ansámbl.

Děvčátko

ČR, 2002, 83 min., režia: Bernard TUČEK, hrajú: Dorota NVOTOVÁ, Jana HUBINSKÁ, Ondřej VETCHÝ, Lukáš LATINÁK, Tatiana VILHELMOVÁ, www.devcatko.cz

Bola raz jed-
na Ema a tá mala
mamu. Začiatok
ako z čítanky
však v sebe skrý-
va šedú, smutnú
až beznádejnú
realitu pražské-

ho sídliska, kde v jednom byte býva sedemnásťročná Ema so svojou mamou. Otec ich opustil, keď bola ešte malá, a vôbec sa na neho nepamätá. Nechce skončiť ako jej mama, vyprahnuto čakajúca na svoju druhú šancu pri občasných zábavách v miestnom kultúraku, a rozhodne sa hľadať svoje šťastie. A to aj za cenu, že bude hovoriť pravdu, ktorá nie je príjemná, že dostane rany, ktoré budú bolieť. Na "ceste medzi bytmi, posteľami a snami" dáva kopačky svojmu priateľovi Viktorovi, zoznámi sa s armádnym letcom Karolom a jeho rodičmi, či s taxikárom bez taxíka Ištvánom, občas prespí u kamošky - slobodnej matky Márie. Jej hľadanie symbolizuje každý deň nový účes alebo nový nočný podnik. Baladu o Eme zo second-handu natočil debutujúci režisér Bernard Tuček na digitálnu kameru. Do hlavných úloh obsadil dve slovenské hudobníčky - šansonierku Janu Hubinskú ako mamu a skvelú Dorotu Nvotovú (skupina Overground) ako Emu, vedľajšie úlohy si s chuťou zahrali aj také hviezdy ako Ondřej Vetchý (Ištván) či Tatiana Vilhelmová (Mária). Film má silnú vizuálnu stránku (kamera Antonína Chundelu), dynamický strih (Petr Mrkous), rámcuje ho výborná hudba (prierez toho najlepšieho z pražskej klubovej scény) a dominuje mu výborný herecký výkon hlavnej predstaviteľky. Smutný film o hľadaní obyčajných hodnôt blízkyh každému z nás (láska, šťastie, pochopenie) vyvoláva otázku: O akých hodnotách natáčajú svoje filmy mladí slovenskí "intelektuáli"?!

pripravil: Roman Tarina

A Postova poukazka na Sk		Sk		Sk	
slovom		Univerzitne pastoračne centrum Nove dimenzie Stare grundy 36, 842 25 Bratislava		Univerzitne pastoračne centrum Nove dimenzie Stare grundy 36, 842 25 Bratislava	
Tatra Banka a. s., Bratislava		Tatra banka a.s. Bratislava 2665716002/1100		Tatra banka a.s. Bratislava 2665716002/1100	
K. symbol: 0179		V. symbol:		Zuctovacie data platiteľa:	
817 11		K. symbol: 0179		Odosielať:	
Odosielať:		Odosielať:			
Okr. peciatka		Ustrizok pre prijímateľa		Kontrolný listok	
801-215/97		Podacie číslo		Zaplatena sadzba:	

30 000 rokov pred narodením Krista. Pračlovek si prezerá vysvedčenie svojho syna a nahnevane vraví:

- To že máš trojku z lovu viem pochopiť, si ešte malý, ale že si prepadol z dejepisu, ktorý má iba dve strany, je skutočne hanba!

Dlho sme sa na tej šéfovej anekdote smiali, než sme pochopili, že je to pracovná úloha.

- James, jeden pohár vody prosím!
 - Tu je pane.
 - Ďakujem James. James, ešte pohár vody!
 - Nech sa páči, pane.
 - Ďakujem James. James, ešte jeden pohár vody!
 - Prosím, pane.
 - Ďakujem James. James!
 - Áno, pane?
 - James, zavolaj hasičov, sami to asi neuhasíme!

V istom roku sa uskutočnil svetový pohár v zjazdovom lyžovaní. Na treťom mieste skončil Švéd, na druhom Nemec a na prvom mieste lavína.

Chcete počuť úprimné hodnotenie vašej osobnosti a presný čas?

Vytočte ľubovoľné telefónne číslo okolo tretej hodiny ráno.

Čašník nesie zákazníkovi jedlo a prstom pridržiava mäso. Zákazník to vidí a hneď ho okríkne.

- Čo to znamená, prečo máte prst na mojom rezni?
 - To preto, aby mi už po tretí raz nespadol.

Inšpektor sa pýta riaditeľa väznice:
 - Máte to tu zle zabezpečené a napriek tomu vám nikto neušiel. Čím to je?
 - Veľmi ľahké. Každý deň čítam väzňom oznámenia o zvyšovaní cien na Slovensku.

V našom hlavnom meste bola "Výstava najmodernejšej americkej výpočtovej techniky". Predvážač hrdo vysvetľuje:

- Toto je najmodernejší model amerického počítača. Dokáže porozumieť hovorenej ľudskej reči. Splní akékoľvek želanie, ktoré vyslovíte.
 - Môžem to vyskúšať? - pýta sa Fero.
 - Samozrejme, pane. Podte bližšie a hovorte.
 - Formát cé, dvojbodka enter.

- Pán hlavný prečo máte také malé rezne?
 - To je prosím optický klam. My sme totiž rozšírili jedáleň.

Stretne chlapec poštára a pýta sa ho:
 - Pán ujo a vy nosíte poštu?
 - Áno, odpovedá poštár.
 - A ujo, vy musíte ísť do každého činžiaku?
 - Áno.
 - A ujo, vy musíte ísť do každého bytu?
 - No jasné, musím.
 - No teda ujo, toľko sa nabeháte, ja sa vám čudujem, prečo to nepošlete poštou?

Viete, aké je najrýchlejšie auto našich ciest?
 Avia - je vždy na čele kolóny.

Dekan : - Pán kolega, prečo ste sa rozhodli študovať práve na našej fakulte?
 Študent: - Ale oci, nechaj tie blbé otázky.

- Ocko, prečo sa musím učiť angličtinu?
 - Vieš, synček, po anglicky hovorí pol sveta.
 - A to nestačí?

Všetci mi hovoria, že meno kocúra sa ako heslo pre administrátora nehodí.
 Ale keď ja som si tak privykol na môjho qzb!7kw_2et!

Príde zlodej v noci do domu a počuje papagája, ako mu vraví: "Ferri ťa vidí, Ferri ťa vidí."
 Zlodej vezme deku, zakryje klieťku a papagáj znova škrieka:
 "Ferri nie je papagáj, Ferri je pitbul."

- Ocko, vieš sa podpísať aj potme?
 - Jasné.
 - Aj do žiackej knižky?

Na drôte visia tri netopiere, dva normálne hlavou dolu, ale tretí hlavou nahor. Bavia sa tí dvaja hlavou dolu:
 - Aha, nevieš, čo sa mu stalo?
 - Omdlel, nevidíš?

obálka